

მრგვალი მაგიდა

**გერდა ლეხლაიტნერი (თავჯდომარე)
არქივი მნიშვნელოვანი საკითხი
შესავალი**

მრგვალი მაგიდის თემა „ხმის არქივირების ტრადიციული კონცეფციები და დღევანდელი გამოწვევები“ ჩაფიქრებული იყო, როგორც დისკუსიის დასაწყისი მნიშვნელოვან პრობლემაზე, რომელიც დიდი ხანია ინტერესს იწვევს. ამ სცენარის ხელახლა გააზრება გარდაუვლად გვიბიძგებს დაფიქრდეთ არქივებზე, როგორც ინსტიტუციებზე ან ზოგადად არქივებზე, მათ ისტორიაზე, ცვლილებებზე, ადგილზე, სტრუქტურასა და ორგანიზაციაზე. ჩვენი ინტერესის საგანია დებატები ხმოვანი არქივებისა და ტექნიკური პროგრესით გამოწვეული მათი ტრანსფორმაციის შესახებ, ასევე მოსაზრებები არქივების ადგილის შესახებ სოციალურ-კულტურული თვალსაზრისით, და ასევე კითხვა, თუ რატომ და ვისთვის. გამოიგონეს და შექმნეს არქივები.

სხვადასხვა ქვეყნიდან მოწვეულ სპეციალისტებს ვთავაზობთ წარმოადგინონ თავიანთი მოსაზრებები განსჯისთვის. ამგვარად, ეს თავი მოიცავს შესავალს და ოთხ განსხვავებულ მიდგომას შერჩეულ თვალსაზრისებთან დაკავშირებით.

შესავალი ეძღვნება კითხვას, „რა მიზნით შეიქმნა ხმოვანი არქივები“.

მოკლე მიმოხილვამ მსოფლიოში პირველი ხმოვანი არქივის, ავსტრიის მეცნიერებათა აკადემიის ფონოგრამარქივის შესახებ შესაძლოა გარკვეული პასუხები გაგვცეს: დამფუძნებლის, ზიგმუნდ ექსნერის იდეა იყო ხმის ჩანერის ახალი გამოგონების სამეცნიერო მიზნებისთვის გამოყენება და ადრეული ხმის ჩანაწერების, მათ შორის სასაუბრო ან მუსიკის შექმნის, შენარჩუნება მომავალი კვლევისთვის.// არქივის დამფუძნებლის, ზიგმუნდ ექსნერის იდეა იყო ახალი გამოგონების - ხმის ჩანერის სამეცნიერო მიზნებისთვის გამოყენება და ადრეული ხმის ჩანაწერების, მათ შორის საუბრის ან მუსიკალურის შენახვა მომავალი კვლევისთვის. ამგვარად, ის საუბრობდა ცვილის ლილვაკების სისტემურ წარმოებაზე, შეგროვებასა და შენახვაზე, რამაც განაპირობა „ერთგვარი ფონოგრაფიული არქივის შექმნა“ (იხ. ექსნერი 1900:1). გარდა ამისა, ტექნიკურმა ინოვაციებმა შეცვალა კვლევის ინტერესები. შემდეგ შესაძლებელი გახდა აკუსტიკურად ჩაენერა ის, რისი აღწერაც ადრე მხოლოდ პირადი თვალსაზრისით იყო შესაძლებელი.// გარდა ამისა, ტექნოლოგიურმა ინოვაციებმა შეცვალა კვლევის ინტერესები,

რამაც შესაძლებელი გახადა აკუსტიკური ჩანერა იმისა, რისი აღწერაც ადრე მხოლოდ პირადი თვალსაზრისით იყო შესაძლებელი. ამგვარად, არქივისტები ხმოვან ჩანაწერებს ახსნა-განმარტებებთან ან ვერბალურ აღწერილობებთან მიმართებაში პირველად წყაროებად მიიჩნევენ. ერთი მხრივ, ხმოვანი ჩანაწერები წარმოადგენს რეალობის ფიქსირებულ მომენტებს ან ფრაგმენტებს; მეორე მხრივ, არ არსებობს რაიმე სხვა სახის დოკუმენტი, რომელიც წარმოადგენას შეგვიქმნის წარსული აკუსტიკური აქტივობის შესახებ (იხ. ექსნერი 1900:3).

არქივისტების მთავარი მიზანი იყო ინფორმაციის მატარებლების საუკეთესო მდგომარეობაში შენარჩუნება ლილვაკების, დისკების ან მაგნიტური ლენტების ზედმიწევნითი დამუშავების გზით. შინაარსის შესანახად და შემდგომში რეპროდუცირებისთვის აუცილებელი იყო საუკეთესოდ შემონახული მედიის გამოყენება. უაღრესად მნიშვნელოვანი იყო და არის ისტორიული ინფორმაციის მატარებლების ხელახლა ჩანერა. მიზანია აღჭურვილობისა და ტექნიკის გამოყენება არა მხოლოდ საუკეთესო, არამედ ყველაზე სწორი შედეგის მისაღებად.// მიზანს წარმოადგენს აღჭურვილობისა და ტექნიკის გამოყენება არა მხოლოდ საუკეთესო, არამედ ყველაზე სწორი შედეგის მისაღწევად. ამ მხრივ, ფონოგრამარქივს განსაკუთრებული გამოცდილება აქვს დაგროვილი, რადგან ის მსოფლიოს მრავალი ხმოვანი არქივის აქტიური და მხარდამჭერი პარტნიორია. დროთა განმავლობაში ტექნიკური მონაცემები შეიცვალა. აღმოჩნდა, რომ მაგნიტური ფირი, ისევე როგორც DAT -ის ფირი, არასტაბილური აღმოჩნდა ხანგრძლივი გამოყენებისას. ამგვარად, არქივირების ფილოსოფიამ ფუნდამენტური ცვლილება განიცადა: ახლა პრიორიტეტი ენიჭება შინაარსის შენარჩუნებას და არა თავად მატარებლის. ეს ცვლილება შესაძლებელი გახდა ტექნოლოგიების განვითარების წყალობით და საბოლოო ეტაპს ციფრული ტექნოლოგიების გამოჩენით მიაღწია. შინაარსის მართვამ და შედეგად შექმნილმა მონაცემთა ბაზებმა ღია წვდომას გაუხსნა გზა. ამ ცვლილებამ ხელი შეუწყო ხმოვანი ჩანაწერების ფართოდ გამოყენებას და შეცვალა არქივების მდგომარეობა.

აუდიოვიზუალური არქივების შექმნა და მათი განვითარება განპირობებული იყო შეუწყო მეთოდოლოგიურმა ცვლილებებითა და ტექნოლოგიური პროგრესით. ხმოვანი ჩანაწერისა და შესაბამისი წერილობითი დოკუმენტაციის შენახვა თავიდანვე იყო ფონოგრამარქივისა და მსგავსი არქივების წინაპირობა. ხმის „შენახვა“, ანუ ორიგინალური ხმის ასლების გაკეთება, ადრეულ წლებში რთული ამოცანა იყო. ამასობაში, ციფრული ტექნოლოგიების გავლენით, ორიგინალური ჩანაწერები და ასლები ბუნდოვანი ხდება. მგრამ მაინც, „ასლების“ შექმნა გულისხმობს ობიექტების „შენარჩუნების“ უზრუნველყოფას.

ტექნოლოგიურ მიღწევებთან ერთად, რომლებმაც ფართო გავლენა

მოახდინეს არქივირების პრაქტიკის ცვლილებებზე, წარმოიშვა დავა ხმოვანი ჩანაწერების ანოტაციასა და შინაარსობრივ დოკუმენტაციასთან დაკავშირებით. თავდაპირველად, ფონოგრამარქივმა შეიმუშავა ფორმა, რომელიც მოგვიანებით სხვა არქივებმაც გამოიყენეს და რომელიც შეიცავდა სტრუქტურირებულ ინფორმაციას შემსრულებლის, ჩანერის ადგილის, დროისა და ტექნიკური დეტალების შესახებ. თუმცა, შინაარსთან დაკავშირებული ნაწილი წლების განმავლობაში მიმდინარე კამათის საგანი გახდა. მომხმარებლები ზოგჯერ ეჭვს გამოთქვამდნენ მკვლევრების ან არქივისტების მიერ მომზადებულ აღწერილობებსა და დასკვნებთან დაკავშირებით. გარდა ამისა, ფართო დისკუსიები დაიწყო არქივების ან მეხსიერების ინსტიტუტების პოზიციისა და კოლექციებსა და შინაარსზე მათი კონტროლის შესახებ.// გარდა ამისა, დაიწყო ფართო დებატები არქივების ან მეხსიერების ინსტიტუტების მდებარეობისა და კოლექციებსა და შინაარსზე მათი კონტროლის შესახებ. ეს დისკუსიები ასევე ფოკუსირებული იყო ისტორიული რეინტერპრეტაციის, პოლიტიკური და სოციალურ-კულტურული ტრანსფორმაციის მიდგომების ცვლილებებზე, ასევე შემსრულებელს, მკვლევარსა და არქივისტს შორის ურთიერთობაზე, რომელიც შუბა ჩაუდჭურიმ და ენტონი სიგერმა (2004) წამოიწყეს.

არქივები სხვადასხვა მიმართულებით განვითარდა, რამაც სხვადასხვა კითხვა წამოჭრა. მაგალითად, რამდენად ერთგვაროვანია არქივები მათი შინაარსით ან არქივირების პრაქტიკით? ეს დამოკიდებულია, მაგალითად, არქივის ფოკუსზე სიმღერების არქივები (შესაძლოა, განსაკუთრებული სახის სიმღერებისაც კი) ალბათ უფრო ერთგვაროვანია, ვიდრე ხმოვანი არქივები, რომლებიც მოიცავს ნებისმიერ აკუსტიკურ მახასიათებელს, როგორიცაა ხმაური, ცხოველთა ხმები, სხვადასხვა ენა ან ვოკალური და ინსტრუმენტული მუსიკა. ამ დაკვირვების შესაბამისად, ნებისმიერ არქივს აქვს საკუთარი სტრუქტურა, რაც დამოკიდებულია დაწესებულების ბუნებასა და აქცენტებზე, მაგალითად, ეროვნული აუდიოვიზუალური არქივები, საუნივერსიტეტო ან კვლევითი არქივები, თემატური სპეციალიზებული არქივები, რეგიონული, საქალაქო ან ადგილობრივი არქივები, კერძო არქივები და ა.შ. (იხ. ედმუნდსონი 2004:31-33).

კიდევ ერთი შეუსაბამობა იყო ის, რომ დიდი ხნის განმავლობაში არქივებზე წვდომა მხოლოდ სპეციალისტებს, უფლებამოსილ თანამდებობის პირებს და მსგავს პირებს ჰქონდათ. ამან უსამართლო არახელსაყრელ მდგომარეობაში ჩააყენა ის ადამიანები, რომლებიც შემსრულები იყვნენ და არქივებისგან შორს, შორეულ რეგიონებში ცხოვრობდნენ. სიგერმა და ჩაუდჭურიმ ეს სიტუაცია ცენტრალურ თემად გამოყვეს და ხაზი გაუსვეს იმას, რომ არქივებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ჩანაწერებში ჩაწერილთა შთამომავლებს ჩანაწერებზე წვდომისა და მოსმენის თანაბარი

შესაძლებლობა ჰქონდეთ.// სიგერმა და ჩაუდჰურიმ ეს სიტუაცია ცენტრალურ თემად გამოყვეს და ხაზი გაუსვეს იმას, რომ არქივებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ჩანაწერებში ჩანერილთა შთამომავლებს ჩანაწერებზე წვდომისა და მოსმენის თანაბარი შესაძლებლობა ჰქონდეთ.

უფრო მეტიც, ცხადი გახდა, რომ არქივისტებს უზარმაზარი ძალაუფლება და პასუხისმგებლობა აკისრიათ. ისინი განსაზღვრავენ ადგილებსა და სტრუქტურებს, რომლებშიც ინახება „აკუსტიკური მეხსიერება“, ისინი წყვეტენ, რა უნდა დაარქივდეს და რა არა (შდრ. ედმონდსონი 2004:66). სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ: არქივები ის ადგილებია, სადაც ინფორმაცია მომავლისთვის ინახება, ისინი არიან კონტენტის დამცველები და შემქმნელები და თითონ წყვეტენ, რა უნდა შეინახოს და რა წაიშალოს. არქივებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა, ეს არის ცენტრალური საკითხი, რომელსაც არქივები აცნობიერებენ და რომელიც ფართოდ განიხილება.

უნდა დავადასტუროთ, რომ არქივები ადამიანების მიერ არის შექმნილი, ორგანიზებული და რეტროსპექტიულად განიხილება. ბევრი რამ გაკეთდა და გარკვეული შეცდომებიც იქნა დაშვებული. ადამიანები არა მხოლოდ ცვლილებების შეტანისკენ არიან მიდრეკილნი, არამედ მათ წინმსწრები სხვადასხვა გადანყვეტილებების შესრულებისკენაც - ეს დაუსრულებელი პროცესია. დღეს ვვარაუდობთ, რომ დაწესებულების ისტორია არ შეიძლება განვიხილოთ პასუხისმგებელი პირებისა და კოლექციებისგან იზოლირებულად, ანუ ისტორიაზე გავლენას პიროვნებები და კოლექციები ახდენენ. ამგვარად, დაწყებულია ფართო დისკუსია იმის შესახებ, თუ რას წარმოადგენს არქივი, რას ინახავს, რა აკლია და ა.შ. „ჩვენ ვართ ის, რასაც ვინახავთ. ჩვენ ვინარჩუნებთ იმას, რაც ვართ“, - მოკლედ შეაჯამა ტერი კუკმა (2011).

125 წელზე მეტია, რაც კეთდება ხმოვანი ჩანაწერები, და მოიცავს როგორც ინდივიდუალურ, დროზე კარგად გათვლილ ჩანაწერებს, რომლებიც კონკრეტული სიტუაციის კონკრეტულ აკუსტიკურ მოგონებებს წარმოადგენს, ასევე მოვლენების, ყოველდღიური ცხოვრებისა და სხვა მოვლენების უწყვეტ ჩანაწერებს. ზოგიერთ კონკრეტულ ისტორიულ ჩანაწერზე რთული წვდომა ღია და მარტივმა წვდომამ ჩაანაცვლა, მაგალითად, ინტერნეტით. ამან გააჩინა კითხვები და გამოიწვია დისკუსიები. საით მიდის არქივები და რა შედეგები უნდა იქნას გათვალისწინებული?

ბოლოდროინდელი ფენომენი მემკვიდრეობის შესახებ ცნობიერების ამალლების მზარდი მნიშვნელობაა. შესაძლებლო გვაქვს გადახედოთ ხმოვან ისტორიას და დავიმახსოვროთ ხმები. არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა წარმოადგენს წარსულისა და აწმყოს ხმოვანი ჩანაწერების შენახვის, წარმოდგენისა და განხილვის როგორც გამოწვევას, ასევე შესაძლებლობას. იუნესკოს „მსოფლიოს მეხსიერების“ პროგრამამ

წინა პლანზე წამოწია არქივები და მუზეუმები. მნიშვნელოვან როლს ასრულებს იუნესკოს განცხადება, რომელშიც ხაზგასმულია, რომ მსოფლიო მემკვიდრეობა ყველას ეკუთვნის, სრულად უნდა იყოს დაცული და მუდმივად ხელმისაწვდომი დაბრკოლების გარეშე. ამ დროს ვითარდება ერთობლივი მუშაობა (როგორც სავლე, ისე დოკუმენტური). არქივები შეხვედრების, დისკუსიებისა და გამოცდილების გაზიარების ადგილად იქცა.

არქივები გვჭირდება წარსულის განსაცდელად, მეხსიერების გასაღვივებლად და მოსაწესრიგებლად. (კვლავაც) საჭიროა კონკრეტული დროის მუსიკალური შთაბეჭდილებების შეგროვება და შენახვა და აუცილებელია ჩანაწერის გენეზისის, შინაარსის, შემსრულებლებისა და შემქმნელების დოკუმენტირება.// კონკრეტული დროის მუსიკალური შთაბეჭდილებების შეგროვება და შენახვა და აუცილებელია ჩანაწერის წარმოშობის, შინაარსის, შემსრულებლებისა და შემქმნელების დოკუმენტაცია. და მაინც, მხოლოდ კრიტიკული მიდგომა განაპირობებს ღირებული და შესაბამისი ინფორმაციის მოწოდებას.

ამ მრგვალ მაგიდასთან შეკრებილი არიან ხმოვანი არქივის სპეციალისტები, რომლებიც ეწვეიან ხმოვან არქივირებას. თითოეული მათგანი თემას განსხვავებული კუთხით მიუდგა. ხმოვანი არქივების დასაწყისში მხოლოდ რამდენიმე ინსტიტუტი და მკვლევარი იყო აქტიური მრავალ სხვადასხვა რეგიონში. დღეს, ცალკეული ქვეყნის ინსტიტუციები და/ან მკვლევრები აქტიურად აგროვებენ მსოფლიოში მიმოფანტულ ჩანაწერებს, რომლებიც მნიშვნელოვანია მათი ქვეყნის ან რეგიონისთვის. ამისთვის შეიქმნა ახალი „ეროვნული“ არქივები, რომლებიც აგროვებდნენ შესაბამის ხმოვან ჩანაწერებს და აგროვებდნენ ხმოვანი დოკუმენტაციის შექმნას. ციფრულ ეპოქაში წარმოიშვა სრულიად განსხვავებული მიდგომა, კერძოდ, არქივების დემოკრატიზაცია განმარტებისა და გაგების გაფართოების გზით.// ციფრულ ეპოქაში გაჩნდა სრულიად განსხვავებული მიდგომა, კერძოდ, არქივების დემოკრატიზაცია მათი განმარტებისა და გაგების გაფართოების გზით. ამას მოჰყვა დისკურსები მეხსიერების კვლევებზე, არქივების, როგორც თვითწარმოდგენის ადგილების და ზოგადი კვლევითი პრაქტიკის შესახებ. კიდევ უფრო თანამედროვე მიდგომამ გააანალიზა ინტერნეტის როლი ინსტიტუციებისთვის (ხმოვანი არქივები), მათი მომხმარებლებისა და მკვლევრებისთვის. ოთხმა კრიტიკულმა კითხვამ, იქნებოდა თუ არა ინტერნეტი არქივი, შეიძლებოდა თუ არა ტერმინი „არქივი“ გამოყენებულიყო ონლაინ ხელმისაწვდომი ხმოვანი მასალების უზარმაზარ სამყაროს აღსანიშნავად, იქნებოდა თუ არა შეთავაზებული ინსტიტუტების კოლექციებზე სრული ონლაინ წვდომა და წარმოადგენდა თუ არა ხელოვნური ინტელექტი გამოწვევას ან საფრთხეს ხმოვანი არქივებისთვის, გამოიწვია საკითხებისა და გამოწვევების განხილვა ტექნიკურ, ეთიკურ და

სამართლებრივ ასპექტებთან დაკავშირებით.//ოთხმა კრიტიკულმა კითხვამ, იქნებოდა თუ არა ინტერნეტი არქივი, შეიძლება თუ არა ტერმინი „არქივი“ გამოყენებულიყო ონლაინ ხელმისაწვდომი ხმოვანი მასალების უზარმაზარ სამყაროს აღსანიშნავად, იქნებოდა თუ არა შეთავაზებული ინსტიტუციების კოლექციებზე სრული ონლაინ წვდომა და წარმოადგენდა თუ არა ხელოვნური ინტელექტი გამოწვევას ან საფრთხეს ხმოვანი არქივებისთვის, გამოიწვია საკითხებისა და გამოწვევების განხილვა ტექნიკურ, ეთიკურ და სამართლებრივ ასპექტებთან დაკავშირებით.

ჩვენ ხელახლა უნდა გავიაზროთ „ძველი“ არქივები და გვეძლევა შანსი, განვიხილოთ არქივირების ახალი გზები და არქივირების მიზნები. რამდენიმე კითხვა კვლავ რჩება: რა არის მიზანი დღეს? გვჭირდება თუ არა „ტრადიციული“ არქივები, რომლებზეც ვსაუბრებთ? რა როლს ასრულებს ინტერნეტი და როგორ შეცვლის განვითარებული ციფრული ეპოქა ანტიკურობიდან მემკვიდრეობით მიღებულ ბიბლიოთეკის, არქივის ან მუზეუმის კონცეფციებს (შდრ. ედმუნდსონი 2004:4)?

დღეს ეთნომუსიკოლოგია საკმაოდ დივერსიფიცირებული და ყველა ასპექტში ძალიან სპეციალიზებული დისციპლინაა (შდრ. ICTMD და მისი სასწავლო ჯგუფები). ამგვარად, მნიშვნელოვნად განსხვავდება კვლევის ფოკუსები და ინტერესები ისევე, როგორც მნიშვნელოვნად განსხვავდება მკვლევრისა და მომხმარებლის მოლოდინები ხმოვანი არქივის მიმართ, მისი გამოყენება და დანიშნულება.

მსგავსი დაკვირვება მრგვალი მაგიდის დროსაც იყო წარმოდგენილი. ამიტომ, თითოეული პრეზენტაცია ცალკე უნდა იქნას განხილული, რაც საშუალებას მოგვცემს უკეთ გავიგოთ თემის სპეციფიკა და ჩამოვაყალიბოთ საკუთარი აზრი. დროთა განმავლობაში თემა „არქივი“ უზარმაზარ სფეროდ იქცა. საპირისპირო მიდგომები ართულებს დისკურსული საუბრის მიღწევას. სავარაუდოდ, მკაცრი მითითებების გადალახვას და ხმოვან არქივთან დაკავშირებულ თვალსაზრისებს შორის კავშირის პოვნას მაინც გარკვეული დრო დასჭირდება.

სანდრო ნათაძე

არქივის მნიშვნელობა

საქართველოს არქივები ხმოვანი საარქივო ფონდების ნაკლებობას არ განიცდის. სხვადასხვა პერიოდში სხვადასხვა ორგანიზაციების, თუ კერძო პირების მიერ ქართული ხალხური სიმღერის ხმოვანი ჩანაწერები იწერებოდა ჯერ ფირფიტებზე, ცვილის ლილვაკზე, შემდეგ მაგნიტურ ფირებზე, შემდეგ აუდიოკასეტებზე, რამაც საქართველოს სხვადასხვა ინსტიტუტსა, მუზეუმსა, არქივსა, თუ სხვა დაწესებულებებში დაიდო ბინა. მეოცე საუკუნიდან დაიწყო მსოფლიოში გაბნეული აუდიოჩანაწერების შეგრობევაც, რომელსაც სათავეში ედგნენ, ანზორ ერქომაიშვილი, დავით ხუხუნიშვილი, იოსებ

მეგრელიძე და სხვები, ეს პროცესი დღემდე გრძელდება, რამდენადაც ქართული მუსიკის მიმართ ინტერესი ყოველთვის არსებობდა და შესაბამისად მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანასა, არქივსა თუ პირად კოლექციაში დღემდე ინახება ქართული ხალხური სიმღერის უნიკალური აუდიოჩანაწერები. თუმცა, იქამდე სანამ მსოფლიოს სხვადასხვა წერტილში დავიწყებით ქართული ხალხური მუსიკის ნიმუშების მოძიებას, აუცილებელია პირველ ეტაპზე მაქსიმალურად შევცადოთ და გავიგოთ თუ რა მასალას ვფოტობთ საქართველოში.

იმისათვის, რომ საარქივო საქმის სრულყოფილი სურათი დავინახოთ, უნდა დავიწყოთ იქიდან, როდესაც საქართველოში ინსტიტუციონალურად საფუძველი ეყრება საარქივო საქმეს. სისტემა რომელითაც დღეს ვხელმძღვანელობთ, საფუძველს უმეტეს წილად საბჭოთა კავშირიდან იღებს. არაერთ არქივსა თუ ინსტიტუტში მუშაობა მაძლევს იმის თქმის საშუალებას, რომ ზოგადად შევაფასო საბჭოთა კავშირის დროს არქივისადმი და საარქივო საქმისადმი დამოკიდებულება. მიუხედავად იმისა, რომ სწორედ საბჭოთა კავშირის დროს ყალიბდება საქართველოში საარქივო საქმე, აბსოლუტურად ის მოდელი მუშაობდა საქართველოს არქივებში, რაც სხვა საბჭოთა რეპუბლიკებში, საალრიცხვო წიგნებიც კი ერთი ურიგდებოდა ყველა რესპუბლიკას. მიუხედავად ამ ერთი შეხედვით მყარი სისტემისა, საარქივო საქმე სრულყოფილად მაინც ვერ აეწყო, რა იგულისმება ამაში? უამრავ ორგანიზაციაში მომუშავე პერსონალი, რომელიც მუშაობდა საექსპედიციო მიმართულებით თავის მასალას ხან ამავე ინსტიტუტში აბარებდა, ხან თან მიჰქონდა სახლში და სახლშივე მუშაობდა. ამის გამო მათი გარდაცვალებს შემდეგ უმრავლეს შემთხვევაში რიგი მიზეზების გამო დაიკარგა აღნიშნული ჩანაწერები, მსგავსი ფაქტების ძალიან ცუდი მაგალითები გვაქვს საქართველოში. ხშირი იყო ასეთი თავისუფალი მოპყრობა საარქივო ფონდებთან, ალება, ჩაბარება, წაღება, გადატანა, რამაც გამოიწვია არაერთი უნიკალური მასალის დაკარგვა.

თუმცა ხმოვანი ჩანაწერების ამ თავისუფალმა მიმოსვლამ კარგი ნაყოფიც გამოიღო და შესაძლებელია ისეთ ორგანიზაციაში თუ ინსტიტუტში გადააწყდე ქართული ხალხური სიმღერის ფონოჩანაწერებს, რომელსაც არაფერი კავშირი აქვს არც სიმღერასთან და არც ხმოვან ჩანაწერებთან. ასეთ ადგილებში რომ მიკითხავს თუ როგორ მოხვდა ეს კონკრეტული ჩანაწერი აქ, მპასუხობენ, რომ უბრალოდ დირექტორს ჰქონდა სახლში, მოიტანა და დატოვა. არის არერთი შემთხვევა როდესაც დაცულ ხმოვან ჩანაწერებს არ აქვს მითითებული ჩამბარებელი პირის ვინაობა, რაც საკმაოდ დიდ პრობლემას ქმნის, რადგან რიგ შემთხვევებში უამრავი ინფორმაციის მოწოდება და დამატებით ახალ მასალაზე გასვლაც შეიძლება ერთი სახელი და გვარის დახმარებითაც კი.

ამ სისტემის დალაგება და რეალურად მყარი სისტემის შექმნა იწყება დამოუკიდებელი საქართველოდან. შეძლებისდაგვარად გამოკვლევა ან უკვე ჩაბარებული მასალის, შესწავლა და კატალოგების განახლება, ყველაფერს ისიც ემატებოდა რომ ნელი ნებიჯებით დაიწყო ხმოვანი ჩანაწერების გაციფრება და ციფრული ბაზების შექმნა. ამ მხრივ არ შეიძლება არ აღინიშნოს მრავალხმიანობის საერთაშორისო ცენტრის მიერ, პარტნიორებთან ერთად განხორციელებული პროექტი, 2005-07 წლებში, როდესაც საქართველოში სხვადასხვა არქივებსა და ინსტიტუტებში დაცული ცვილის ლილვაკები გაციფრდა. ამ პროექტის დიდი მნიშვნელობა განპირობებული იყო იმით, რომ საქართველოში გაციფრდა ცვილის ლილვაკები რომელის გაციფრებაც საქართველომ ტექნიკურად ვერ უზრუნველჰყო და ამის გამო ავსტრიიდან გახდა აუცილებელი სპეციალისტის ჩამოყვანა, რომელმაც ჩამოიტანა აპრათი, რისი მეშვეობითაც გაციფრდა ცვილის ლილვაკები. სწორედ ამ მაგალითით მინდა გავაგრძელო საუბარი ერთ-ერთ ყველაზე დიდ პრობლემაზე საქართველოში დაცულ ფონოჩანაწერებთან დაკავშირებით, რომელიც ეხება ამ მასალის გაციფრებას და ციფრულ პლატფორმაზე გადატანას. საქართველოში ძალიან დიდი პრობლემაა ფონოჩანაწერები გაციფრების, მიუხედავად იმისა, რომ ძირითად შემთხვევაში ჩვენ არქივებში ყველაზე მეტი ძველი ჩანაწერი ჩაწერილია მაგნიტურ ფირზე და მაგნიტური ფირის წამკითხველი დიდ პრობლემას არ წარმოადგენს საქართველოში, მაინც დიდია იმ ორგანიზაციების რიცხვი, რომლებიც ინახავან გაუციფრებელ მაგნიტურ ფირებს, რომლებსაც შესანახ ყუთზე აწერია - „უცნობი ჩანაწერი“, უმრავლეს შემთხვევაში უბრალოდ არ იციან რა არის ამა თუ იმ მაგნიტურ ფირზე ჩაწერილი. ამ მასალები გაუციფრულების პრობლემა ძირითად შემთხვევაში არის ფინანსები, რომელიც ამ ორგანიზაციებს არ აქვთ იმისთვის, რომ მაგნიტური ფირები გააციფრონ. თუმცა არიან დიდი არქივები, რომლებსაც არ აქვთ გაციფრების პრობლემა, თუმცა იქ სხვა პრობლემები იჩენს თავს, როგორიცაა სპეციალიზირებული თანამშრომლის არარსებობა, რის გამოც ხშირ შემთხვევაში ამა თუ იმ არქივის თანამშრომლები, რომელებსაც არ აქვთ გამოცდილება ქართულ ხალხურ სიმღერაში, ეყრდნობიან მხოლოდ მაგნიტური ფირის ყუთზე, ან კასეტაზე მიწერილ ინფორმაციას, რაც ზოგიერთ შემთხვევაში არაა სწორე. სამწუხაროდ ხშირ შემთხვევაში არ ხდება სპეციალისტების ჩართულობა ასეთი კატალოგების შედგენისას.

საქართველოს არქივებში ხმოვანი ჩანაწერების სიმდიდრეს განაპირობებს საქართველოს მოსახლეობის მრავალენოვანობაც. საქართველოს არქივებში დაცულია საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური უმცირესობების უნიკალური აუდიო ჩანაწერები: სომხური, აზერბაიჯანული, ებრაული, დაღესტნური, ჩეჩნური და სხვ. სამწუხაროდ იგივე პრობლემა

აქაც, ხშირ შემთხვევაში აღწერილობები არასწორად აქვს გაკეთებული ამ ჩანაწერებს. ამ პრობლემის გადასაჭრელად საჭიროა ჩაერთოს სეპციალისტი კატალოგების შესწორების მიზნით.

საქართველოს არქივებსა და სხვადასხვა ინსტიტუტებში არსებულ ვითარებას ყველაზე მეტად მას შემდეგ გავცანი, როდესაც დავიწყე პროექტი - „ქართული ფოლკლორის საარქივო მასალების კატალოგიზაცია“, ფოლკლორის საელმწიფო ცენტრის მხარდაჭერით. პროექტის მიზანია, რომ ერთ ვებგვერდზე Folkatalog.ge განთავსდეს საქართველოში არსებული სხვადასხვა დაწესებულებების კატალოგი, რომელშიც ერთიანდება ფოლკლორული მასალები, არამხოლოდ აუდიო, არამედ ვიდეო, ფოტო და ხელნაწერი დოკუმენტები. აღნიშნული პროექტი ჩვენ საშუალებას გვაძლევს უფრო ახლოდან დავაკვირდეთ თითოეულ არქივს მათ პრობლემებს და მათთან ერთად ვიფიქროთ გადაჭრის გზებზე.

გერდა (თავჯდომარე):

გმადლობთ, სანდრო. გადავიდეთ აბდულა აკატთან. ის სტამბოლის უნივერსიტეტის პროფესორია. ჩვენ ვართ საერთაშორისო ჯგუფი: წარმომადგენლებით საქართველოდან, თურქეთიდან, პორტუგალიიდან, არგენტინიდან და დიდი ბრიტანეთიდან... მაშ, გადავდივართ აბდულა აკატთან და მოვისმინოთ თურქეთში არსებული სიტუაციის შესახებ. დიდი მადლობა.

აბდულა აკატი:

დიდიმადლობა გერდა. დილა მშვიდობისა, ყველას. დღეს ჩვენ ძირითადად ვისაუბრებთ ხმის არქივის ტრადიციულ კონცეფციებზე და სხვადასხვა მოდალობაზე, რომლებმაც ჩამოაყალიბეს ეს პრაქტიკა გლობალურად.

თუმცა, მსურს ფოკუსირება მოვახდინო ჩემს მეტყველებაში განსხვავებულ მოდალობაზე. მიუხედავად იმისა, რომ ხმის არქივის ფუნდამენტური პრინციპები ძირითადად სტანდარტიზებულია ბოლო 125 წლის განმავლობაში, ძირითადად ტექნოლოგიური მიღწევებისა და ისეთი სფეროებში ინტეგრაციის გზით, როგორიცაა ეთნომუსიკოლოგია. რეალობა ის არის, რომ ხმის არქივის სტრუქტურები და პრაქტიკა მნიშვნელოვნად განსხვავდება რეგიონებისა და კონტექსტების მიხედვით. ეს განსხვავებები ყალიბდება სხვადასხვა პოლიტიკური, ეკონომიკური და ინტელექტუალური გარემოთი.

ამიტომ, ამ საუბარში მე შევინარჩუნებ ხმის არქივის ისტორიულ მიმოხილვას მის წარმოშობაზე შეხების გარეშე და ისეთი ძირითადი ტრადიციული ცნებების შემუშავების გარეშე, როგორიცაა ერთგულება, საშუალო შენარჩუნება, კატალოგიზაცია და ხელმისაწვდომობა. მე გამოვიკვლეე, თუ როგორ მოქმედებს პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული კონტექსტი გლობალურად ხმის არქივის პრაქტიკაზე, სხვადასხვა

რეგიონის მაგალითებზე დაყრდნობით. დაბოლოს, მე შემოგთავაზებთ თურქეთის მოკლე შემთხვევის შესწავლას, კონტექსტუალიზაციას მის მიდგომას ხმის არქივისადმი უფრო ფართო გლობალურ ტენდენციებში.

მიუხედავად იმისა, რომ ხმის არქივის ტრადიციული ცნებები ფუნდამენტურია ყველა საარქივო სტრუქტურისთვის, მათი გამოყენების გზა შეიძლება მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდეს ერთი რეგიონიდან მეორეში. პირველ რიგში, მსურს განვსაზღვრო მოდალობის კონცეფცია ხმის არქივში. მოდალობები ეხება სხვადასხვა მეთოდებს, სტრუქტურებსა და პრაქტიკებს, რომლებიც გამოიყენება ხმის არქივების შექმნისა და შენახვისას.

ეს მოდალობები, როგორც წესი, ყალიბდება თითოეული რეგიონის უნიკალური პოლიტიკური, ეკონომიკური და ინტელექტუალური გარემოთი. მოდით მივიღოთ ევროპა მაგალითად. ისეთ ქვეყნებში, როგორებიცაა გერმანია, ავსტრია, საფრანგეთი და დიდი ბრიტანეთი, ხმის არქივირება დიდი ხანია გადაჯაჭვულია აკადემიურ და სამთავრობო ინსტიტუტებთან. მნიშვნელოვანი რესურსები იქნა ჩადებული არქივების, როგორც კულტურული მემკვიდრეობის ნაწილის შესანარჩუნებლად, მიუხედავად გარკვეული დროებითი სირთულეებისა.

ეს ქვეყნები ხშირად ადგენენ გლობალურ სტანდარტს ხმის არქივის პრაქტიკისთვის, ხაზს უსვამენ სიზუსტეს, აკადემიურ სიმკაცრეს და სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებულ კონსერვაციის პროგრამებს. ამ პარამეტრებში დიგიტალიზაცია და კატალოგის მოწინავე ტექნიკა ადრე განხორციელდა, რაც არქივებს საშუალებას აძლევდა ხელმისაწვდომი ყოფილიყო როგორც მკვლევარებისთვის, ასევე საზოგადოებისთვის.

მეორეს მხრივ, ისეთ რეგიონებში, როგორიცაა სუბსაჰარის აფრიკა ან სამხრეთ აზიის ნაწილი, საარქივო პრაქტიკა განსხვავებულად განვითარდა. ეკონომიკური შეზღუდვების, კოლონიური ისტორიებისა და ზეპირი ტრადიციების ერთობლიობა ნიშნავს, რომ ზოგიერთი არქივი ხშირად უფრო ფრაგმენტულია. ზოგიერთ სფეროში, ჯერ კიდევ არის დამოკიდებული ანალოგურ ჩანაწერებზე, რადგან დიგიტალიზაციის პროექტები ხშირად არასაკმარისად არის დაფინანსებული ან ცუდი რესურსებით.

გარდა ამისა, პოლიტიკურმა არასტაბილურობამ ან მთავრობის პრიორიტეტების შეცვლამ შეიძლება გაართულოს გრძელვადიანი შენარჩუნების ძალისხმევა. მიუხედავად ამისა, ბევრ ამ რეგიონში, ადგილობრივი ცოდნის სისტემები და ზეპირი ტრადიციები გვთავაზობენ მდიდარ ალტერნატიულ მიდგომებს ხმის არქივისა და კულტურული მემკვიდრეობის შესანარჩუნებლად, ისეთი მეთოდებით, როგორიცაა მოთხრობა და საზოგადოებაზე ორიენტირებული პრაქტიკა.

ახლა მინდა გავაფართოვო ეს გავლენა და მოვიყვანო რამდენიმე მაგალითი.

პოლიტიკური ფაქტორები: პოლიტიკა ცენტრალურ როლს თამაშობს იმის განსაზღვრაში, თუ რა არის დაარქივებული, როგორ მიიღწევა და ვის აქვს წვდომა არქივზე. ზოგიერთ შემთხვევაში, პოლიტიკური რეჟიმები აქტიურად უწყობს ხელს ჯანსაღ არქივს, როგორც ეროვნული იდენტობისა და კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნების საშუალებას.

სხვებში არქივები ექვემდებარება ცენზურას ან აკონტროლებს ავტორიტარული მთავრობების მიერ. მაგალითად, სამხრეთ აფრიკაში ხმის არქივები გამოიყენებოდა როგორც ძირძველი მუსიკის შესანარჩუნებლად, ასევე აპარტეიდის ეპოქის პროპაგანდის გასაძლიერებლად. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთმა არქივმა დააფიქსირა შავკანიანი სამხრეთ აფრიკელების მუსიკალური ტრადიციები (კალმანის მოდალობის შესახებ დეტალური ინფორმაციისთვის შეგიძლიათ იხილოთ სტატია გამოქვეყნებული *Musicology Journal*-ში). დასასრულს, ხმის არქივირება შორს არის ერთიანი პრაქტიკისგან, ხოლო ტრადიციული ცნებები, როგორიცაა ერთგულება, ფორმატის შენარჩუნება, კატალოგიზაცია და ხელმისაწვდომობა რჩება მნიშვნელოვანი, მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონი ამ გამოწვევებს უნიკალური გზებით უახლოვდება. პოლიტიკური, ეკონომიკური და ინტელექტუალური პირობები აყალიბებს ჯანსაღი არქივების სტრუქტურირებას, რაც იწვევს მოდალობის მდიდარ მრავალფეროვნებას.

თურქეთის შემთხვევაში, ჯანსაღ არქივზე დიდი გავლენა მოახდინა ეროვნულმა იდენტობამ, პოლიტიკურმა ისტორიამ და ეკონომიკურმა ფაქტორებმა, რამაც გამოიწვია უნიკალური მიდგომა, რომელიც პარალელურია და შორდება დასავლურ პრაქტიკას. ციფრულ ეპოქაში წინსვლისას, გადამწყვეტი იქნება გავაგრძელოთ ამ განსხვავებული მოდალობების შესწავლა და იმის უზრუნველყოფა, რომ ხმის არქივები, რომლებსაც ჩვენ ვქმნით და ვინახავთ, მოიცავს ყველა ხმას, განსაკუთრებით მათ, რომლებიც ისტორიულად იყო შემოსაზღვრული (მარგინალიზებული?), ეკონომიკურად დასუსტებული. და ინტელექტუალურად შეზღუდული.

გმადლობთ ყურადღებისთვის.

გერდა (თავმჯდომარე):

გმადლობთ, აბდულა, თქვენი პრეზენტაციის გახსნისთვის. კიდევ ერთი სფერო, დამატებითი სფერო, რომელიც უკვე განიხილებოდა, მაგრამ ახლა მოდის ტესტი. სუზანა გააგრძელებს და მისგან გავიგებთ.

აუდიტორია (ფრანკი):

შემიძლია დავსვა ტექნიკური შეკითხვა, სანამ გავაგრძელებთ?

გერდა (თავმჯდომარე):

ბრძანეთ...

აუდიტორია (ფრანკი):

ტექნიკური შეკითხვა მაქვს შენთან, აბდულა:

არსებობს თუ არა მექანიზმი დროთა განმავლობაში კარმას არქივის სტაბილურობის შესანარჩუნებლად? ასე რომ, მედიის ცვლილება, ინვესტიციების ცვლილება. არსებობს თუ არა რაიმე მექანიზმი, რომელიც დარწმუნდება, რომ მედია ავტომატურად გარდაიქმნება სხვა მედიად, ვთქვათ ფირებიდან CD-მდე ღრუბლოვანი საცავამდე და ა.შ.?

აბდულა:

გაციფრულების შემდეგ გულისხმობ?

აუდიტორია (ფრანკი):

დიახ.

აბდულა:

რა თქმა უნდა, ჩვენ ვიყენებთ Jens-ის სპეციალურ პროგრამულ უზრუნველყოფას. რამდენიმე წლის წინ შევქმენით. მაგალითად, როდესაც გსურთ ერთი აუდიოს მეორესთან დაკავშირება, შეგიძლიათ მარტივად იპოვოთ იგი ამ სისტემაში.

ასევე, ძალიან მნიშვნელოვანია ამ სისტემაში კატალოგის შედგენა, რადგან თუ ექსპერტს შეუძლია თქვას სავსე ექსპერტი, რადგან ეს არის ძალიან ფოკუსირებული არქივი, ეს არის შავი ზღვის მუსიკალური არქივი —, მაგალითად, თუ ყურადღებას გაამახვილებთ ყირიმის ჩანაწერზე. და შემდეგ გსურთ მიაღწიოთ სხვა ჩანაწერს რუმინეთიდან, ბულგარეთიდან ან თურქეთიდან, და შემდეგ გსურთ მიაღწიოთ სხვა ჩანაწერს თქვენ შეგიძლიათ იპოვოთ ის მარტივად სისტემაში, პროგრამულ უზრუნველყოფაში ამ ურთიერთობების გამო. მაგრამ, რა თქმა უნდა, პრაქტიკოსმა, ან იქნებ მე ვთქვა, რომ სავსე მუშაკმა, ამ სისტემაში, ამ კვლევის ფონზე, ძალიან ფრთხილად უნდა შეიყვანოს ეს მონაცემები.

ამიტომ ვამბობ ჩემს პრეზენტაციაში, ეს ეპისტემოლოგიური რამ არის.

გერდა (თავმჯდომარე):

გმადლობთ. სუზანა, გთხოვთ.

სუზანა:

მაშასადამე, მე შემიძლია გამოვიყენო ეს, რადგან მინდა წავიკითხო და შემდეგ გამოვიყენო ჩემი PowerPoint. დიდი მადლობა ამ მრგვალ მაგიდაზე ჩართვისთვის და გმადლობთ ამ შესანიშნავი ორგანიზაციისთვის.

მე ახლა უბრალოდ გადავდივარ სხვა სფეროში ხმის არქივის კვლევებში და მივმართავ არქივებთან დაკავშირებულ სხვა სახის კონცეფციას. ვფიქრობ, საინტერესოა, რადგან ამ მრგვალ მაგიდაზე დამატებითი პერსპექტივები გვაქვს.

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში, ციფრული ტექნოლოგიებისა და ინტერნეტის, როგორც ქსელის აგრეგატორის გავრცელებამ ფუნდამენტურად შეცვალა არქივების ბუნება, შეცვალა არა მხოლოდ ის, რასაც ისინი ინახავენ, არამედ როგორ ხდება მათი კლასიფიკაცია, წვდომა და აღქმა.

არქივებმა, რომლებიც ტრადიციულად განისაზღვრება, როგორც ისტორიული წყაროების ან დოკუმენტების კრებულები, განიცადეს მნიშვნელობისა და მიზნის ღრმა ცვლილება: ოდესღაც ინსტიტუტების, არქივისტებისა და მეცნიერების ექსკლუზიური სფერო, არქივები ახლა უფრო ხელმისაწვდომია საზოგადოებისთვის, რაც საშუალებას აძლევს ინდივიდებსა და საზოგადოებებს ჩაერთონ. საკუთარი მეხსიერების შენარჩუნება ისე, როგორც ადრე წარმოდგენილი იყო. ხმის არქივის შემთხვევაში –, რომელიც ეძღვნება ხმას და მუსიკას –, ეს სიტუაცია კიდევ უფრო აშკარაა, რადგან ხმის ელემენტების ჩანერის, შენახვისა და ორგანიზების ინსტრუმენტები ძალიან ხელმისაწვდომი და თავსებადია ციფრული ტექნოლოგიების მცოდნეებისთვის. ადამიანებს შეუძლიათ გამოიყენონ საკუთარი მობილური ტელეფონები ფიზიკური წყაროებიდან ხმებისა და მუსიკის ჩასაწერად ან ციფრულიზაციისთვის, შემდეგ კი მიღებული ფაილების პირდაპირ ატვირთვა სპეციალურ ვებ გვერდზე. ამ ფაილების ორგანიზება შესაძლებელია ღია წვდომის მონაცემთა ბაზის მეშვეობით და გამდიდრება მეტამონაცემებით. საკუთარი ხმის არქივის შექმნით და ვებგვერდის გამოყენებით, რათა ის ხილული გახდეს, ინდივიდებს შეუძლიათ გაუზიარონ თავიანთი პირადი კოლექციები სხვებს, ხელი შეუწყონ გლობალურ ძალისხმევას ამ ბეგრებისა და მოგონებების შესანარჩუნებლად, გაფართოებისა და დასაცავად. ამ დემოკრატიზაციამ არქივებს ახალი ტიპის ძალაუფლება მიანიჭა, რომელიც უფრო მონაწილეობითი და ინკლუზიურია, რაც ხელს უწყობს თვითრეპრეზენტაციას და ხელს უწყობს სხვადასხვა ტიპის საარქივო პრაქტიკას. ტექსტის ეს ნაწილი იკვლევს ამ ცვლილების შედეგებს, განიხილავს, თუ როგორ გააფართოვა ციფრულმა ეპოქამ ჯანსაღი არქივების გაგება, გააძლიერა მათი სოციალური ღირებულება და წამოჭრა კრიტიკული კითხვები მეხსიერების შენარჩუნების ახალ გამომწვევებთან დაკავშირებით, ფოკუსირებულია ე.წ. მოქალაქეთა მეცნიერების პრაქტიკა და ინსტიტუციური როლები.

არქივების განმარტებისა და გაგების გაფართოება

ინფორმაციის დიგიტალიზაციამ და ინტერნეტზე ფართო წვდომამ გააფართოვა ზოგადი გაგება იმის შესახებ, თუ რას წარმოადგენს არქივი. აღარ შემოიფარგლება ოფიციალური დოკუმენტების ფიზიკური საცავებით, დღეს არქივები შეიძლება შეიცავდეს ციფრულ ჩანაწერებს, პერსონალურ ნარატივებს, მულტიმედიას და სოციალურ მედიაში პოსტებსაც კი. მე ციტირებს ერიკ ქეთელაარს (2017) თავის არგუმენტში არქივების გადაადგილების შესახებ, მაგრამ ასევე მიგელ გარსიას, რომელიც ღრმად მუშაობდა ახალი საარქივო კონცეფციების შესახებ მუსიკისა და ხმის შემთხვევაში (2023). ეს გაფართოებული კონცეფცია იმის შესახებ, თუ რა არის არქივი, ასახავს ადამიანის გამოცდილების მზარდ მრავალფეროვნებას

ჩვენს დღეებში მეხსიერების წვდომის, გენერირების, კლასიფიკაციისა და დაცვის გზებით. სინამდვილეში, ციფრული არქივები ხშირად საშუალებას აძლევს მომხმარებლებს ნავიგაცია, ძებნა და მასალებთან ურთიერთობა ისე, რომ ადრე შეუძლებელი იყო ტრადიციულ არქივებთან. შედეგად, უფრო მეტ ადამიანს აქვს წვდომა ისტორიულ წყაროებზე და არა მხოლოდ მეცნიერებსა თუ მკვლევარებზე, რაც ახდენს ცოდნის დემოკრატიზაციას და ისტორიის უფრო ინკლუზიურ გაგებას.

ეს ტრანსფორმაცია მნიშვნელოვანია, რადგან არქივები ცენტრალურ როლს ასრულებენ საზოგადოებების გახსენებაში, ინტერპრეტაციაში და თავიანთი წარსულის წარმოდგენაში. ისტორიულად, არქივებს ხშირად კურიერებდნენ ძალაუფლების ინსტიტუტები, მარგინალიზებული ან ნაკლებად წარმოდგენილი ჯგუფების შეზღუდული შეტანით. როგორც ასეთი, მრავალი ტრადიციული არქივის შინაარსი ასახავს კონტროლის ქვეშ მყოფთა დომინანტურ ნარატივებს და ინტერესებს, ხოლო სხვების გამოცდილების გაჩუმებას ან წაშლას (Schwartz & Cook, 2002). თუმცა, ციფრულმა რევოლუციამ დაუპირისპირა ეს დინამიკა იმით, რომ შესაძლებელი გახდა ინდივიდებს, საზოგადოებებსა და ორგანიზაციებს შეექმნათ საკუთარი არქივები. ეს ცვლილება საშუალებას იძლევა შეინარჩუნოს და გაავრცელოს მეხსიერების წარმოდგენის სხვადასხვა რეჟიმი, გაამდიდროს ისტორიული ჩანაწერი და ხმა მისცეს მათ, ვინც ადრე იყო გამორიცხული. ამ თემის შესახებ ერთ-ერთი ყველაზე სრულყოფილი პუბლიკაცია გამოქვეყნდა 2017 წელს, სადაც რედაქტორებმა Anne J Gilliland-მა, Sue McKemmish-მა და Andrew J Lau-მ შეადგინეს ტექსტების კრებული ზოგადი სახელწოდებით *Research on Archives Multiverse*, რომელიც ეხებოდა მიდგომების სირთულესა და მრავალფეროვნებას. დღეს არქივებთან დაკავშირებით.

არქივები, როგორც თვით-წარდგენის ადგილები

არქივების დემოკრატიზაციამ ასევე გამოიწვია ინდივიდებისა და საზოგადოებების თვითგაძლიერება, რომლებიც ახლა აკონტროლებენ საკუთარ ნარატივებს. ციფრული პლატფორმების მიერ მოწოდებული ინსტრუმენტებით, ადამიანებს ახლა შეუძლიათ საკუთარი ისტორიის დოკუმენტირება, გაზიარება და შენარჩუნება ინსტიტუტებზე დაყრდნობის გარეშე, რათა დაადასტურონ ან კურირონ თავიანთი გამოცდილება. თვითრეპრეზენტაციის ეს შესაძლებლობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მარგინალიზებული საზოგადოებებისთვის რომელთა ისტორიები ხშირად გამოტოვებულია ან არასწორად არის წარმოდგენილი ოფიციალურ ჩანაწერებში (კასველი, 2016). მაგალითად, ბევრმა ძირძველმა საზოგადოებამ გამოიყენა ციფრული არქივები მათი კულტურული მემკვიდრეობის, ზეპირი ისტორიების, ხმოვანი პეიზაჟების და ტრადიციული ცოდნისა და მუსიკალური რეპერტუარების

შესანარჩუნებლად (კრისტენი, 2012). ანალოგიურად, ფართომასშტაბიანმა მოძრაობებმა და ადვოკატირების ჯგუფებმა შექმნეს ციფრული კოლექციები სოციალური სამართლიანობის ბრძოლების დოკუმენტაციისთვის, როგორიცაა მოძრაობა **Black Lives Matter** ან **LGBTQ+** უფლებების აქტივიზმი (Flinn, 2011). ეს არქივები ემსახურება არა მხოლოდ მეხსიერების საცავებს, არამედ როგორც პოლიტიკური ემანსიპაციის ინსტრუმენტებს, ეხმარება საზოგადოებას თავიანთი იდენტობის დამტკიცებაში, წაშლის წინააღმდეგობის განცემაში და დომინანტური ნარატივების გამოწვევაში.

უფრო მეტიც, საკუთარი არქივის შექმნისა და მართვის შესაძლებლობა ხსნის ახალ შესაძლებლობებს პირადი და კოლექტიური მეხსიერებისთვის. სოციალური მედიისა და ონლაინ კონტენტის შექმნის ეპოქაში, ინდივიდები რეგულარულად მონაწილეობენ იმაში, რასაც ენდრიუ ჰოსკინსი განსაზღვრავს, როგორც თანამედროვე *life*“-ის ” არაფორმალურ არქივს (Hoskins, 2009). პერსონალური ბლოგები, ინსტაგრამის პოსტები, YouTube ვიდეოები და სხვა ციფრული არტეფაქტები ემსახურება თვითარქივის ფორმებს, რაცადამიანებს საშუალებას აძლევს კურირონ საკუთარი ციფრული მემკვიდრეობა. ეს ფენომენი აჩენს მნიშვნელოვან კითხვებს ინდივიდების, როგორც საკუთარი ცხოვრების არქივისტების როლის, მონაცემთა შენახვის ეთიკის და ციფრული ჩანაწერების გრძელვადიანი შენარჩუნების შესახებ სწრაფი ტექნოლოგიური ცვლილებების ეპოქაში.

საერთო კვლევითი პრაქტიკა და მოქალაქეობრივი მეცნიერების როლი

ციფრული არქივების ზრდამ ასევე ხელი შეუწყო პროფესიონალ არქივისტებს, მეცნიერებსა და ფართო საზოგადოებას შორის უფრო დიდ თანამშრომლობას. მუსიკისა და ხმის შემთხვევაში, გაზიარებული კვლევის პრაქტიკა –, რომელსაც მე განვსაზღვრავ, როგორც “, კოლექტიური ცოდნის წარმოების გზას მუსიკაზე ან მის შესახებ სხვადასხვა საგნების გაერთიანებით, რომლებიც ფლობენ სხვადასხვა მუსიკალურ ცოდნას და გამოცდილებას, პროფესიონალი და არაპროფესიონალი მკვლევარები” (Sardo 2018: 231), რომელსაც ხშირად ხელს უწყობს ონლაინ პლატფორმები, საშუალებას აძლევს საარქივო მუშაობის უფრო მონაწილეობით და თანამშრომლობით მიდგომებს. ეს თანამშრომლობა, რომელსაც ზოგჯერ უწოდებენ «მოქალაქე არქივიზმს» ან «მოქალაქე მეცნიერებას», საშუალებას აძლევს არაპროფესიონალ არქივისტებს წვლილი შეიტანონ ისტორიული ჩანაწერების შენარჩუნებასა და ინტერპრეტაციაში პროფესიონალ არქივისტებთან ერთად. ისეთმა პროექტებმა, როგორიცაა ისტორიული დოკუმენტების გადანერის მცდელობები, მათ შორის მუსიკალური ხელნაწერები, ფოტოების იდენტიფიცირება ან ისტორიული მოვლენების რუქების შედგენა, შეკრიბა ადამიანთა სხვადასხვა ჯგუფები კოლექტიურ

კვლევებში ჩართვისთვის. ეს არის პროექტების შემთხვევაში, რომლებიც განხორციელდა კონგრესის ბიბლიოთეკაში ვაშინგტონში, როდესაც კუნძულის უნივერსიტეტის არქივში, ასევე ავეიროს უნივერსიტეტში, პორტუგალია, რომელშიც მე საკმაოდ ჩართული ვარ.

ჩემი გამოცდილებიდან გამომდინარე, არქივებისადმი ეს ერთობლივი მიდგომა იწვევს მნიშვნელოვან კითხვებს, რომლებიც დღეს გადამწყვეტია. პირველი, ის ეჭვქვეშ აყენებს ექსპერტიზის ტრადიციულ იერარქიებს. ვის აქვს უფლებამოსილება გადაწყვიტოს რა არის ღირებული თუ ისტორიულად მნიშვნელოვანი? წარსულში, არქივისტები და ისტორიკოსები ასრულებდნენ ცენტრალურ როლს ამ გადაწყვეტილებების მიღებაში, მაგრამ მოქალაქეთა არქივიზმის აღზევება ვარაუდობს, რომ არაექსპერტებს ასევე შეუძლიათ ღირებული შეხედულებებისა და პერსპექტივების შეტანა (Shilton & Srinivasan, 2007). შედეგად, არქივები უფრო ასახავს ფართო საზოგადოების მრავალფეროვან გამოცდილებას და ცოდნას.

მეორე, მოქალაქეობრივი მეცნიერების მზარდი მნიშვნელობა საარქივო პროცესებში აჩენს კითხვებს კვლევის დადასტურების შესახებ. რაც უფრო მეტი ადამიანი ჩაერთვება არქივების შექმნაში, კურირებასა და ანალიზში, როგორ შეიძლება უზრუნველყოფილი იყოს ინფორმაციის სიზუსტე და სანდოობა? მიუხედავად იმისა, რომ პროფესიონალი არქივისტები იცავენ დადგენილ სტანდარტებსა და პრაქტიკას, არაპროფესიონალების ჩართვა ახალ გამოწვევებს უქმნის ისტორიული ჩანაწერის მთლიანობის შენარჩუნებას. თუმცა, ეს ასევე ხაზს უსვამს ინოვაციური მეთოდოლოგიების პოტენციალს და ახალი სტანდარტების შემუშავებას, რომლებიც მოიცავს როგორც პროფესიულ გამოცდილებას, ასევე საზოგადოების წვლილს (Huvila, 2010).

და ბოლოს, მოქალაქეობრივი მეცნიერებისა და მოყვარული არქივისტების ჩართვა მნიშვნელოვან კითხვებს ბადებს ინსტიტუციური არქივების მომავლის შესახებ. რამდენადაც ინდივიდები და საზოგადოებები სულ უფრო მეტად ქმნიან საკუთარ არქივებს, შეინარჩუნებენ თუ არა ტრადიციული ინსტიტუტები, როგორიცაა ბიბლიოთეკები, მუზეუმები და ეროვნული არქივები თავიანთ ავტორიტეტსა და შესაბამისობას? თუ არქივების დეცენტრალიზაცია გამოიწვევს მეხსიერების შენარჩუნების უფრო პლურალისტურ და ფრაგმენტულ მიდგომას? ეს კითხვები განსაკუთრებით აქტუალურია, რადგან ციფრულმა ტექნოლოგიებმა გააადვილა ინფორმაციის შენახვა ტრადიციული საარქივო სისტემების გარეშე, პოტენციურად გვერდის ავლით ინსტიტუციური კარიბჭეების საერთოდ (Cox, 2007).

დასკვნა

არქივების დემოკრატიზაციამ ციფრულ ეპოქაში – და ხმის არქივები, კერძოდ – შეცვალა საზოგადოებების გაგება, შენახვა და წვდომა ისტორიულ ჩანაწერებზე. მან ინდივიდებს, საზოგადოებებს და არაპროფესიონალ

არქივისტებს მისცა უპრეცედენტო შესაძლებლობა მონაწილეობა მიიღონ მეხსიერების შენარჩუნებაში, გამონვევას გაუწიონ ექსპერტიზის ტრადიციული იერარქია და გახსნან ახალი გზები თვითრეპრეზენტაციისთვის. ამავდროულად, ეს ტრანსფორმაცია აჩენს მნიშვნელოვან კითხვებს პროფესიული საარქივო პრაქტიკის მომავლის, ინსტიტუტების როლისა და კვლევის დადასტურების შესახებ სულ უფრო დეცენტრალიზებულ და მონაწილეობით სამყაროში. რამდენადაც მოქალაქეთა მეცნიერება და საერთო კვლევითი პრაქტიკა აგრძელებს მნიშვნელობას, საზოგადოება უნდა შეებრძოლოს ამ კითხვებს, რათა უზრუნველყოს არქივები დარჩეს ინკლუზიური, სანდო და მრავალფეროვანი გამოცდილებისა და ცოდნის ამსახველი. საბოლოო ჯამში, არქივების მომავალი დამოკიდებული იქნება დემოკრატიზაციას, პროფესიულ სტანდარტებსა და ტექნოლოგიების განვითარებას შორის არსებულ ბალანსზე მომავალი თაობებისთვის წარსულის შენარჩუნებაში.

გმადლობთ.

გერდა (თავჯდომარე):

გმადლობთ სუზანა პრეზენტაციისთვის. როგორც ყველა ხედავთ, ჩვენ მოგზაურობაში ვართ. არქივების შეცვლა აშკარაა სხვადასხვა შესაძლებლობებით. და მიგელი ახლა გვეტყვის ტექნიკური ფონის შესახებ და რას მოგვითხრობს ეს ყველა ჩვენი იდეით, თუ როგორ გავხსნათ არქივები და მივცეთ ხმა ბევრ ადამიანს.

მიგელი:

გმადლობთ ყველას მოსვლისთვის და მადლობა ორგანიზატორებს მონვევისთვის. გმადლობთ გერდასაც ამ მრავალმაგიდის ორგანიზებისთვის.

სანამ პრეზენტაციას დავიწყებ, ორი პუნქტის გარკვევა მსურს. პირველი ის არის, რომ მე წარმოვადგენ იდეებს, რომლებიც მართებულია ან აშკარად მოქმედებს იმ კულტურულ და აკადემიურ კონტექსტში, რომელშიც ვსწავლობდი და ვმუშაობ.

მეორე, არ ვიცი, მართებულია თუ არა ეს იდეები ამ კონტექსტის მიღმა. მაგალითად, მე არ ვიცი. ყურადღებას გავამახვილებ ხმოვან არქივებზე, მაგრამ შესაძლოა იდეები ძალაში დარჩეს სხვა სახის არქივებისა თუ წყაროებისთვის.... ვნახოთ.

რამდენიმე ძირითადი კითხვა ხმოვან არქივებთან დაკავშირებით

ეს გამოსვლა ფოკუსირებულია ეთნომუსიკოლოგიის სფეროში ხმოვანი არქივების ერთ-ერთ მთავარ მიმდინარე გამონვევაზე: ინტერნეტის გაჩენით გამოწვეული გარდაქმნები და თანმხლები ტექნოლოგიების სერიის გაჩენა. ამ თემასთან მიახლოებამდე აუცილებელია სამი პუნქტის გარკვევა. პირველ რიგში, მე წარმოვადგენ იდეებს, რომლებიც მოქმედებს იმ კულტურულ და აკადემიურ კონტექსტში, რომელშიც გავიარე ტრენინგი და ამჟამად ვმუშაობ:

აზროვნებისა და რუტინების ჩარჩო, რომელიც ძირითადად ჩამოყალიბებულია ლათინური ამერიკისა და ევროპული თეორიებითა და მეთოდოლოგიებით. უნდა აღინიშნოს, რომ აქ წარმოდგენილი იდეები შეიძლება არ დარჩეს მათი თავდაპირველი კონტექსტის მიღმა. მეორე, მე ყურადღებას გავამახვილებ ხმის არქივებზე. თუმცა, ზოგიერთი იდეა შეიძლება გამოყენებულ იქნას სხვა ტიპის წყაროებზეც. დაბოლოს, მიუხედავად იმისა, რომ მიმდინარე გარდაქმნები უაღრესად რთულ საკითხს წარმოადგენს, მე კონცენტრირებას მოვახდენ მათ მხოლოდ რამდენიმე ძირითად ასპექტზე.

ევროპული იდეების გავლენის ქვეშ მყოფ აკადემიურ გარემოში, ხმის არქივებზე დისკუსიები მე-19 საუკუნის ბოლოს დაიწყო. ეს დისკუსიები თან ახლდა ბგერასთან დაკავშირებული ტექნიკური მოწყობილობების შემუშავებას, ასევე ეთნომუსიკოლოგიაში ინტენსიურ დებატებს დარგის ადამიანებთან ურთიერთობასთან, დისციპლინის კოლონიალისტურ მემკვიდრეობასთან და ხმის ჩანაწერების გამოყენების საკანონმდებლო ჩარჩოსთან დაკავშირებით. ძირითადად, დისკუსიები კონცენტრირებულია სამ ასპექტზე: ტექნიკური, ეთიკური და სამართლებრივი და თეორიული:

ა. ტექნიკური ასპექტების შესახებ დისკუსიები ძირითადად ეხებოდა შენახვას, კლასიფიკაციას, შენარჩუნებას, აღდგენას და ხელმისაწვდომობას. ძირითადი კითხვები ეყრდნობოდა იმას, თუ როგორ უნდა მოგვარდეს ეს პრობლემები და რომელი ტექნოლოგიები გამოვიყენოთ უკეთესი და გამძლე შედეგების მისაღწევად. ამ დებატების ერთ-ერთი ყველაზე კრიტიკული მომენტი იყო ანალოგურიდან ციფრულ სისტემებზე გადასვლა და სხვადასხვა ტიპის მატარებლების გაჩენა. ეს საზოგადოებები, სავარაუდოდ, წარმოადგენს ხმის არქივებთან დაკავშირებული ლიტერატურის უმრავლესობას.

ბ. ეთიკური და სამართლებრივი დისკუსიები ფოკუსირებული იყო ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა ჩანაწერების და სხვა წყაროების ფლობა, ასიმეტრია მკვლევარებსა და არამკვლევარებს შორის, დისციპლინის პასუხისმგებლობა კრიტიკული სიტუაციების წინაშე დგას – ომები, სიღარიბე, დისკრიმინაცია, ძალადობა, ძალის მიგრაცია, და ა.შ., სხვა შემთხვევებთან ერთად. ბევრ ქვეყანაში ამ დებატებში კრიტიკული მომენტი გაჩნდა, როდესაც დეკოლონიალური პერსპექტივა შევიდა აკადემიურ სცენაზე, რადგან ბევრი კოლეგა მიხვდა, რომ დისციპლინა იყო ერთ-ერთი ყველაზე მგრძნობიარე საკითხის წარმომადგენლობა ეთიკური და სამართლებრივი მოსაზრებების სფეროში. კოლონიური ძალაუფლება. დისკუსიები ხმის ჩანაწერების აღდგენის შესახებ.

გ. თეორიულ ასპექტებზე დისკუსიებმა ხმოვანი არქივის ჩარჩოებში ცოტა მოგვიანებით მიაღწია სხვა დისციპლინებთან შედარებით. მიუხედავად იმისა, რომ დაგვიანებული იყო, ისინი მაინც შევიდნენ კრიტიკულ ფაზაში მიშელ ფუკოს იდეების არქივისა და დისკურსის შესახებ (1969), ჟაკ დერრიდას

დეკონსტრუქციული თეორიის (1997) და მოგვიანებით, ე.წ. “საარქივო ტურნის გამოხმაურების გამო. კრიტიკის ამ თანმიმდევრობამ გამოიწვია საარქივო პრაქტიკის გადახედვა და ტერმინი არქივის მნიშვნელობის გაფართოება. დღეს სიტყვა არქივი მოიცავს ფენომენებისა და პრაქტიკის ფართო სპექტრს.

ამჟამად ინტერნეტი და მასთან დაკავშირებული ტექნოლოგიები არქივის სფეროში ყველაზე განხილულ თემებს შორისაა. ამ წვლილში, მე მოკლედ შევისწავლი ზოგიერთ გამოწვევას, რომელსაც ინტერნეტი წარმოადგენს როგორც ინსტიტუტებისთვის, ასევე მომხმარებლებისთვის ოთხი კრიტიკული კითხვის შესწავლით:

1. ინტერნეტი არქივა?

2. შეიძლება თუ არა ტერმინის “archive” გამოყენება უზარმაზარ ხმოვან სამყაროზე, რომელიც ხელმისაწვდომია ონლაინ?

3. რა ხდება, როდესაც ინსტიტუცია გვთავაზობს ონლაინ წვდომას მის კოლექციებზე?

4. ხელოვნური ინტელექტი გამოწვევა არის თუ ასაფრთხე ხმოვანი არქივებისთვის?

ეს კითხვები, სავარაუდოდ, წარმოაჩენს ზოგიერთ მთავარ შეშფოთებას ხმოვანი არქივების ამჟამინდელ მდგომარეობასთან დაკავშირებით და ცენტრალური ადგილის იკავებს აკადემიურ დებატებში ხმოვანი ჩანაწერის შენახვის, განაწილებისა და გამოყენების მიმდინარე მეტამორფოზის შესახებ.

არის თუ არა ინტერნეტი არქივი?

ეს გავრცელებული კითხვაა, მაგრამ, ფაქტობრივად, არასწორად არის ჩამოყალიბებული. ინტერნეტი არის პროტოკოლი (TCP/IP), რომელიც აკავშირებს ქსელებსა და კომპიუტერებს მთელს მსოფლიოში. როგორც ხშირად ამბობენ, ეს არის “ქსელი” ან “ქსელები”, საშუალება, რომელიც წარმოადგენს ერთგვარ კარიბჭე სხვადასხვა ტიპის—ინსტიტუციურ, კომერციულ და პირად არქივებში. შესაბამისად, ის თითონ არასოდეს შეიძლება ჩაითვალოს არქივად. ნივთები არ არის ინტერნეტში, მაგრამ ხელმისაწვდომია მისი საშუალებით. მიუხედავად ამისა, ამ კითხვის უკან დგას ძალიან აქტუალური საბრუნავი, რომელიც უფრო ზუსტად შეიძლება გამოიხატოს მეორე კითხვაში.

2. შეიძლება თუ არა ტერმინი “archive” გამოვიყენოთ ინტერნეტით ხელმისაწვდომ უზარმაზარ ხმოვან სამყაროსთან მიმართებით?

ამშემთხვევაში, ამსაკითხზე მრავალი პერსპექტივა არსებობს. ზოგიერთი მკვლევარი ხმის სამყაროს ინტერნეტში ხელმისაწვდომს განიხილავს, როგორც ქაოტურ —ს, რომელსაც აკლია ცენტრალური კონტროლი, რომელიც აღინიშნება არაკოორდინირებული მოქმედებებით და მოიცავს ბევრ მსახიობს, რომლებიც მოქმედებენ საერთო საარქივო ჩარჩოს გარეშე (Ernst

2006, 2013; Tello 2018). ამ პერსპექტივების ბირთვში გამოიგონეს ტერმინები ანარქივი და ანარქივიზმი. ზოგიერთი მკვლევარი იყენებს ტერმინს არქივს ამ ჯანსაღი სამყაროს კონკრეტულ სეგმენტებზე მითითებისთვის და ამტკიცებს, რომ ინტერნეტი ფუნქციონირებს, როგორც კარიბჭე სხვადასხვა ტიპის არქივებში, მათ შორის ინსტიტუციური, კომერციული, crowdsourced, პირადი და ტრანზაქციული არქივების ჩათვლით (Beer and Burrows 2013). ამ პერსპექტივის მხარდასაჭერად სულ მცირე ორი მიზეზი არსებობს, განსაკუთრებით ტერმინი “archive”-ის გამოყენება ონლაინ ხელმისაწვდომი ხმის გამონათქვამების აღსაწერად. პირველი, საარქივო პრაქტიკა ფიზიკური გარემოდან –, როგორიცაა შენახვა, კლასიფიკაცია, შენარჩუნება, აღდგენა და ხელმისაწვდომობა– კვლავ გამოიყენება ვირტუალურ გარემოში, თუმცა ახალი ინსტრუმენტებით, როგორიცაა ჰიპერბმულები, რესურსების ერთიანი ლოკატორები (URLs), ბრაუზერები, მონიშვნა, ციფრული ნაკვალევი, ციფრული ობიექტების იდენტიფიკატორები (DOIs) და მრავალი სხვა –, როგორიცაა მეკობრეობა. ტერმინის არქივის გამოყენების გაგრძელების მეორე მიზეზი არის ის, რომ არ არსებობს ალტერნატიული სიტყვა, რომელიც მოიცავს მის ყველა მნიშვნელობას, ხოლო ნაკლებად ორაზროვანი ან დამაბნეველია.

გვთავაზობენ კიდევ ერთ პერსპექტივას, რომელიც არის არა საპირისპირო, არამედ შემავსებელი. ეს პერსპექტივა ამტკიცებს, რომ ტერმინი “archive” შესაფერისია ინტერნეტის საშუალებით ხელმისაწვდომი მთელი ხმოვანი სამყაროს ასაღწერად. ტერმინი გლობალური ხმის არქივი შეიქმნა ამ სამყაროს აღსანიშნავად (გარსია და გონსალესი, პრესაში). ნებისმიერი ხმოვანი ფაილი, რომელიც პოტენციურად ხელმისაწვდომია ინტერნეტის საშუალებით, რომელიც შეიცავს ციფრული მოწყობილობებით გაკეთებულ ჩანაწერს, ანალოგური ჩანაწერის ციფრულ ვერსიას ან მთლიანად ციფრული საშუალებებით შექმნილი ქმნილების პროდუქტს, ითვლება ამ არქივის ნაწილად. ამ გზით, ამ კონცეფციის ქვეშ დაჯგუფებულია ხმის გამონათქვამების ფართო სპექტრი, როგორიცაა მუსიკა, ხმოვანი პეიზაჟები, ხმოვანი შეტყობინებები, პოდკასტი, ხმები ციფრული ინსტრუმენტებისთვის და სხვა. დასასრულს, “archive”-ის ვიწრო და ფართო განმარტებები, როგორც ჩანს, მართებულია ხმის უზარმაზარი სამყაროს ეტიკეტირებისთვის, რომელზედაც ჩვენი მოწყობილობების ეკრანებიდან გვაქვს წვდომა.

რა ხდება, როდესაც ინსტიტუცია გთავაზობთ ონლაინ წვდომას მათ კოლექციებზე?

როდესაც ინსტიტუციური ხმის არქივი აიტვირთება, ბევრი რამ ხდება. პირველ რიგში, დაწესებულება შედის უაღრესად კონკურენტულ ნიშაში, სადაც ზოგჯერ კონკურენცია უნდა გაუწიოს მძლავრი სტრიმინგის პლატფორმების მრავალფეროვნებას (როგორიცაა Spotify, Tidal, Apple Music და სხვა), ასევე დიდ ვირტუალურ საცავებს (როგორიცაა ინტერნეტ არქივი, Europeana და

მრავალი სხვა). ზოგჯერ, ინსტიტუციური ონლაინ არქივები მოძველებულია ან გარკვეულწილად შეზღუდულია კომერციულ პლატფორმებთან შედარებით.

მეორე, ონლაინ ხმოვან ნიშაში, საზღვრები ინსტიტუციურ და არაინსტიტუციურ არქივებს შორის ბუნდოვანია. ეს ფენომენი ძირითადად სამი ფაქტორით არის განპირობებული: ერთის მხრივ, ერთი და იგივე ხმოვანი ფაილების არსებობა სხვადასხვა ვებსაიტებზე; მეორეს მხრივ, კომერციულ პლატფორმებზე კვლევის მიზნებისთვის წარმოებული ჩანაწერების ჰოსტინგი. მაგალითად, აღარ არის გასაკვირი, რომ იპოვოთ სავსე ჩანაწერები YouTube-ზე ან Spotify-ზე, რომლებიც რეალურად ეკუთვნის ინსტიტუციურ საცავებს –, მაგალითად, ალან ლომაქსის LP-ების მრავალი ციფრული ვერსია შედის Spotify-ის კატალოგში. დაბოლოს, ჩვენ ასევე უნდა გავითვალისწინოთ მომხმარებლების ძალა, შექმნან საკუთარი არქივები სხვადასხვა წყაროდან ხმოვანი გამონათქვამების შერევით –, როგორც ინსტიტუციური, ასევე კომერციული– კომპიუტერის ეკრანებზე და მათი მოწყობილობის მესხიერებაში შენახვით.

მესამე, ინტერნეტს ტექნოლოგიურად აკონტროლებენ ეგრეთ წოდებული Big Tech კომპანიები –Google, Apple, Meta, Amazon და Microsoft. ეს ნიშნავს, რომ ინსტიტუტები, რომლებიც სთავაზობენ ონლაინ წვდომას თავიანთ კოლექციებზე, გარკვეულწილად დამოკიდებულნი არიან ამ კომპანიების გადაწყვეტილებებზე. როგორც კონკურენტუნარიანობა, ასევე დამოკიდებულება სრულიად ახალი გამოწვევები და რისკებია არაკომერციული ინსტიტუტებისთვის, რომლებიც ჩვეულებრივ სთავაზობენ უფასო წვდომას მათ კოლექციებზე.

ხელოვნური ინტელექტი გამოწვევაა თუ საფრთხე ხმოვანი არქივებისთვის?

ეს არის კიდევ ერთი საერთო საზრუნავი საჯარო სექტორში საარქივო პრაქტიკის აწმყოსა და მომავალთან დაკავშირებით. კერძო სექტორში, როგორიცაა სტრიმინგის პლატფორმები ან მუსიკალური ინდუსტრიის ნებისმიერი სხვა სფერო, AI უკვე ფართოდ არის დანერგილი. მაგრამ საჯარო სექტორში ის ჯერ კიდევ საწყის ეტაპზეა. ხშირად, ხელოვნური ინტელექტი ფასდება ორი საპირისპირო მიმართულებით: ის იწვევს ზოგიერთი ადამიანის მოხიბვლას და სხვის შიშს. თუმცა, ზოგიერთი ხმა გვახსენებს, რომ ეს ახალი განვითარება შეიძლება არ იყოს ისეთი მოსაწონი ან საგანგაშო, როგორც თავდაპირველად ჩანს. რამდენიმე თვის წინ, კოლეგამ Aveiro University – Portugal–დან (ნოვაი 2024) რამდენიმე წინადადებით მოახდინა ნებისმიერი რადიკალური პოზიციის დემოტივაცია AI-ზე. მან გამოთქვა: ა) ხელოვნური ინტელექტი არ ფლობს ადამიანის მსგავს ინტელექტს, რადგან ის არ იღებს გადაწყვეტილებებს ემოციების ან ინტუიციის საფუძველზე, ბ) ის არ არის სრულიად ხელოვნური, რადგან მისი განვითარება მოითხოვს ბუნებრივ

რესურსებს გ), ის არ არის ცნობიერი, რადგან ის მოქმედებს მოდელების მიხედვით. და წესები, დ) ის არ არის კრეატიული ადამიანის გაგებით, რადგან არ მუშაობს შთაგონებით ე) ის არ არის ავტონომიური, რადგან ის მოითხოვს პროგრამირებას, ტრენინგს და ადამიანის ზედამხედველობას, და ვ) ის არ არის ყოვლისმცოდნე, რადგან მისი ცოდნა შემოიფარგლება იმით, რაც ადრე იყო. მიეცა მას და რა ისწავლა.

ეჭვგარეშაა, ადვილი არ არის პასუხის გაცემა კითხვაზე, AI გამოწვევაა თუ საფრთხე ხმოვანი არქივებისთვის, მაგრამ ცდა აუცილებელია. ჩვენ უნდა ვიყოთ წინდახედულები მისი შედეგების შეფასებისას, როგორც ამას ჩვენი კოლეგა ავეიროს უნივერსიტეტიდან გვიჩვენებს. შესაძლოა, ბრძნული პოზიცია სწორედ მომხიბვლელობისა და შიშის შუაგულში იყოს.

დასკვნა

Internet“-ის განვითარებამ მკვლევარებსა და არქივისტებს შორის „კრაზანების ბუდის“ ეფექტი გამოიწვია, განახლდა დისკუსიები ჯანსაღი არქივების ტექნიკური, ეთიკური, სამართლებრივი და თეორიული ასპექტების შესახებ. ინტერნეტის მიერ ხმის სფეროში განხორციელებულმა ძირითადმა გარდაქმნებმა გავლენა მოახდინა როგორც ხმის ფაილების განაწილებაზე, ასევე წვდომაზე. ამ გარდაქმნებმა, თავის მხრივ, გამოიწვია ცვლილებები ხმის გამოყენების სხვა განზომილებებში, როგორიცაა შექმნა, შენახვა და მოსმენის პრაქტიკა. დისკუსიები ყველა ამ თემაზე ვითარდება ტექნოლოგიურ და მედია ლანდშაფტში, რომელიც ჩამოყალიბებულია ტექნოკაპიტალიზმით, ჰიპერკავშირობით და მუდმივი უთანასწორობით დაკავშირებასა და ინტერნეტში წვდომაში. იმედია, ეს ცვალებადი –და ზოგჯერ მტრული– კონტექსტი დანერგავს კრიტიკული ჩართულობის განახლებულ გრძნობას ჩვენს დისციპლინებში, განსაკუთრებით საარქივო პრაქტიკის სფეროში. გადაუდებელია, რომ ეს კრიტიკული პერსპექტივა ფოკუსირებულია იმაზე, თუ როგორ გავხადოთ ინსტიტუციური არქივები მეტამონაცემებით უფრო მდიდარი, უფრო მრავალმხრივი და უფრო მიმზიდველი კომერციულ საცავებთან შედარებით.

დიდი მადლობა.

ჰოლი

მოგესალმებით ყველას. ჩვენ ვართ სუბანი და ჰოლი. წარმოგიდგენთ პოდკასტს Voices of the Ancestors. მინდოდა გამომეტოვებინა რამდენიმე სლაიდი მხოლოდ გარკვეული კონტექსტის მისაცემად, რადგან ჩვენ მოვისმინეთ აკადემიური ნაშრომები; ვინ ვართ ჩვენ?

ჩვენ არ ვართ მეცნიერები; ჩვენ ვართ ქართული მუსიკის მომღერლებიც და ენთუზიასტები. ჩვენ წარმოვადგენთ ქართულ გუნდს „მასპინძელი“

ლონდონში. ჩვენ ორივემ დიდი დრო გავატარეთ საქართველოში. მე ვხელმძღვანელობ ქართულ გუნდს ოქსფორდში.

სუბანი:

მაქვს პენსიაზე გასვლის ფუფუნება, მაგრამ ასევე ჩემის სპეციალობა არის ევროპული განათლება და დაფინანსება, რადგან საქველმოქმედო სექტორში ვმუშაობდი. ხშირად ვმუშაობდი სხვა ადამიანების რესურსებზე დაყრდნობით — როგორ ახდენენ თავის კატალოგიზაციას და რამდენად ხელმისაწვდომი (ან სხვა) არიან. ამდენად, საინტერესოა მოსმენა იმ ადამიანების პირადი გამოცდილებიდან, რომელთა პროფესიაც ამას შეესაბამება.

ჰოლი:

ასე რომ, ეს არის გარკვეული კონტექსტი ჩვენი პრეზენტაციისთვის. წინაპრების ხმები არის პოდეკასტი ქართული მრავალხმიანი ფსალმუნებისა და ქალების შესახებ, რომლებიც მათ მღერიან.

ჩვენი მთავარი მიზანია საქართველოდან სიმღერებისა და მოთხრობების მიტანა საერთაშორისო აუდიტორიასთან — რათა სიმღერის პლატფორმა მივცეთ რაც შეიძლება მეტ ქალს, ვინც ქართულ სიმღერებს ასრულებს.

აი რამდენიმე პლატფორმა, სადაც შეგიძლიათ იპოვოთ და მოუსმინოთ პოდეკასტს.

ჩვენ გვინდოდა გაჩვენოთ ჩვენი კატალოგის მიღმა დარჩენილი ეპიზოდები — ჩვენ დაახლოებით 80 გავაკეთეთ ორი სეზონის განმავლობაში.

ალბათ ნანას ერთ წუთში შეამჩნევთ. ოჰ, ის წავიდა... ოჰ, არა იქ არის.

აი ის რამდენიმე ქალი, რომელიც ჩვენ გამოვკითხეთ და ეპიზოდები, რომლებიც ჩვენ მოვამზადეთ.

გვეგონა, პატარა კლიპს, პატარა მაგალითს შემოგთავაზებდით. ეს არის თამარ ბუაძისგან, გუნდის ხელმძღვანელისგან. (მთარგმნელი არის ზოი პერე.)

„არის ერთი რამ, რაც მე შევამჩნიე და ვფიქრობ, რომ ეს მნიშვნელოვანია.

ჩვენი წინაპრები — ადამიანები, რომლებიც მღეროდნენ სიმღერებს — ბევრად უფრო იყვნენ დაკავშირებული თავის სხეულთან და ვფიქრობ, ეს კავშირი დღეს დაკარგულია.

ეს მესმის შესრულებაში როდესაც ვუსმენ.

ამიტომ, ყოველთვის ვეუბნები ჩემს სტუდენტებს, რომ შეეცადონ და იგრძნონ, რომ ბალახზე დგანან —, რომ დედამიწაზე დგანან.

რადგან თუ ამას შეძლებთ აუცილებლად იგრძნობთ, რომ მთელი სხეული არის ჩართული.

ჩვენი წინაპრები — ისინი არ ფიქრობდნენ ხმის პოზიციაზე, ეს უნდა გააკეთებინათ თუ ის.

ისინი უბრალოდ მღეროდნენ თავიანთი სხეულით, ყოველდღიურ

ცხოვრებაში — ისინი... უბრალოდ ბუნებრივად მღეროდნენ...

ჰოლი:

ეს იყო პატარა კლიპი, რომელიც წარმოდგენას შეგიქმნით იმის შესახებ, თუ როგორ ჟღერს ეპიზოდი. ვფიქრობ, სასიამოვნოა მისი დაკავშირება ბია ჟუჟუნაძის მეორე დღეს წარმოდგენილ ნაშრომთან შესრულების კინესთეტიკური ასპექტების შესახებ.

რაღაცის თქმა გინდოდა? (ეკითხება სუზანს)

სუზანი:

დიახ. სხვა პრეზენტაციებისგან განსხვავებით ის ნათლად აჩვენებს რედაქტორის როლს — უფლებას აირჩიოს ის, რაც შევა პოდკასტის ეპიზოდში.

უფლება აქვს იმ პიროვნებას, ვინც თარგმნის —, თუ როგორ განმარტავს სიტყვებს, რაც ისმის — და შემდეგ არის სარედაქციო პროცესი, როდესაც გადაწყდება რა რჩება და რა მთავრდება სამონტაჟო ოთახის იატაკზე.

ჰოლი:

მთავარი, რაზეც დღეს გვინდოდა გვესაუბრა, პოდკასტების ხელმისაწვდომობაა.

პოდკასტი ხელმისაწვდომია მთელ მსოფლიოში — სადაც ინტერნეტი — და ის ყველასთვის უფასოა.

რაც შეეხება ჩვენ პოდკასტს მისის თითოეული ეპიზოდისთვის ჩვენ შევქმენით სტენოგრამა, რომელთა მოძიება და თარგმნა შესაძლებელია.

სუზანი:

ისინი ინგლისურადაა.

ჰოლი:

დიახ. ჩვენი ჰოსტინგის გვერდის SoundCloud-ის მონაცემებით, ჩვენ 11 000-ზე მეტი მსმენელი გვყავდა 50-ზე მეტი ქვეყნიდან. ძირითადი ქვეყნები აშშ, დიდი ბრიტანეთი და საქართველო.

სუზანი:

არ ვიცი, რამდენად ნათლად ჩანს ეს რუკაზე, მაგრამ ზოგჯერ პატარა ყუთები ჩნდება მსოფლიოს იმ ნაწილებიდან, რომლებიც აქამდე არასდროს გვინახავს.

ასე რომ, ვიცი, რომ გვყავდა მსმენელები ჩინეთიდან და იაპონიიდან — რაც ყოველთვის მაკვირვებს — და უბრალოდ მიწოდდა ამის გაზიარება.

ჰო გვინდოდა გვეჩვენებინა, თუ როგორ უნდა მოვძებნოთ ტრანსკრიპტები ჩვენს ვებსაიტზე.

ეს არის ჩვენი საიტი: voicesancestors.co.uk — უბრალოდ გადადით ტრანსკრიპტების ჩანართზე და იქ ნახავთ ყველა ეპიზოდს.

მასზე წვდომა უფასოა, რადგან ჩვენ ვართ მთლიანად მსმენელების მიერ დაფინანსებული პოდკასტი.

ეს ნიშნავს, რომ ჩვენ არ ვართ ვალდებული სპონსორების ან რეკლამის

განმთავსებლების წინაშე — ჩვენ შეგვიძლია ვისაუბროთ ყველაფერზე და ინტერვიუ ჩავწეროთ ვისთანაც გვინდა.

ჩვენი მთავარი მიზანია საუკეთესო პოდკასტის შექმნა და არა პროდუქციის პოპულარიზაცია.

ჩვენ დამოუკიდებლები ვართ. ეს ყველაფერი სახლებიდან, კარანტინის დროს დავიწყეთ და თავად ვისწავლეთ, როგორ გაგვეკეთებინა.

ჩვენ არ გვაქვს რაიმე სახის ინსტიტუციური კონტროლი იმაზე, რასაც ვქმნით.

აი, როგორ ვახერხებთ ამას: პოდკასტის მსმენელები გვიჭერენ მხარს ისეთ პლატფორმებზე, როგორიცაა **Patreon** და **Ko-fi**, რომლებიც სააბონენტო პლატფორმებია.

ხალხი თვეში დაახლოებით 5 ან 6 დოლარს იხდის და როდესაც საკმარისი თანხები გვექნება, ეპიზოდს ვქმნით.

სუზანი:

და მე მივიჩნია არქივების სიცოცხლისუნარიანობაზე — რადგან შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი ვებგვერდი, ტრანსკრიპტები და თავად პოდკასტი არქივია.

მაგრამ მხოლოდ მანამ, სანამ ჰოსტინგის საფასურს ვიხდით.

ჰოლი:

და ბოლოს, გვინდოდა დაგვესვა კითხვა: აქ დამსწრეთაგან ვინმეს თუ გამოუყენებია პოდკასტი ინფორმაციის წყაროდ?

სასიამოვნო იყო ის, რომ სიმპოზიუმის ზოგიერთ პრეზენტაციაში ჩვენი პოდკასტი იყო ციტირებული.

გმადლობთ.

გერდა (თავმჯდომარე):

დიდი მადლობა ამ ვებგვერდის წარდგენისთვის — რომელიც პოდკასტია, მაგრამ ასევე არქივის ფუნქციასაც ასრულებს.

ემოციური იყო — სწორედ ამის თქმა მინდოდა.

როგორც წესი, მრგვალი მაგიდის დროს, მოდერატორს კითხვების დასმის უფლება აქვს.

მე ორი მაქვს — სულ მცირე სამი — მესამე კითხვა აუდიტორიის მიმართ იქნება.

და ჩემი კითხვები არ შემოიფარგლება მხოლოდ ერთი პრეზენტაციით, არამედ ეხება იმას, რასაც თითოეული მათგანი სხვადასხვა ხარისხით შეეხო. ამის გათვალისწინებით, მოდით დავიწყოთ დისკუსია. რა არის დადებითი და უარყოფითი მხარეები? ასევე შემიძლია ვსაუბრო ციფრული ეპოქის უპირატესობებსა და უარყოფით მხარეებზე... რომლებზეც ყველა საუბრობს. ჩვენ ციფრულ ეპოქაში ვცხოვრობთ. რა არის ეს? მინდა ვკითხო ჩემ კოლეგებს, მივისმინო მათი პირადი პერსპექტივა ამ ფენომენთან დაკავშირებით.

სწორი იქნება ამის გაკეთება პრეზენტაციების თანმიმდევრობით თუ შეგვიძლია ერთი შემთხვევით არჩეულით დავიწყოთ? მაშინ, მინდა ნანას ვთხოვო მოკლედ ისაუბროს.

ნანა:

ჩემი ტვინი ახლა მხოლოდ ერთი მიმართულებით ფიქრობს - დადებითი მხარეებისკენ. ვფიქრობ, რომ ეს შესანიშნავია. ციფრულ ტექნოლოგიებთან დაკავშირებით ვერავითარ უარყოფით მხარეზე ვერ ვისაუბრებ... მაგრამ ვიცი, რომ ის ყველაფერს ძალიან მარტივს და ხელმისაწვდომს ხდის. თუმცა მნიშვნელოვანია, რომ ტექნიკურად ადვილად ხელმისაწვდომი იყოს.

გერდა (თავჯდომარე):

და თქვენც ასევე იღებთ ყველანაირ საჭირო ინფორმაციას ამ გზით?

ნანა:

კითხვა იმაში მდგომარეობს თუ რამდენად კარგად არის არქივი გაციფრულებული, რადგან ეს შეიძლება კარგად ან ცუდად გაკეთდეს. მაშინაც კი თუ ბიბლიოთეკას ან არქივს ეწვევით, თუ კოლექცია არასაკმარისია ან არასრულია, ეს პრობლემად რჩება. გაციფრულება ამას არ ცვლის — ყველაფერი სწორად უნდა გაკეთდეს და მშვენიერი იქნება.

გერდა (თავჯდომარე): გმადლობ. აბდულა როგორია თქვენი შთაბეჭდილება?

აბდულა: შემიძლია ვთქვა რომ ხელმისაწვდომობა პროცესის კარგი მხარეა, ასევე მნიშვნელოვანია შენახვა, მაგრამ საკამათოა თუ როგორ შეგვიძლია ციფრულ ფორმატში შენახვა, ზოგჯერ ეს შეიძლება კრიტიკულად მნიშვნელოვანი იყოს. ვფიქრობ რომ არსებობს როგორც დადებითი ისე უარყოფითი მხარეები. ამ ციფრული სისტემის უპირატესობებია მოძიების შესაძლებლობა და მეტამონაცემების შექმნა. კიდევ ერთი უპირატესობა ინტერაქტიულობაა.

მეორე მხრივ, უარყოფითი მხარეა ფორმატების მოძველება — ეს დამოკიდებულია დადებით და უარყოფით მხარეებზე. მონაცემთა მთლიანობის უზრუნველყოფა ყოველთვის რთული საქმეა და შეიძლება გამოიწვიოს მონაცემების დაკარგვა, რაც უარყოფითი მხარეა. ასევე, უარყოფითი მხარეა ფასი — გაციფრულების დიდი პროექტები ძვირია. მასალის გაციფრულება და უსაფრთხოდ შენახვა ყოველთვის არ არის შესაძლებელი. და მე ვფიქრობ, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი მხარე ეთიკური და იურიდიული საკითხებია. შესაძლოა, ამაზე მოგვიანებით უფრო დეტალურად ვისაუბროთ. ჯერჯერობით სულ ეს იყო.

გერდა (თავჯდომარე):

კარგი, სუზანა გთხოვთ

სუზანა:

ეს კარგი კითხვაა ხუთდღიანი კონფერენციისთვის. მხოლოდ ერთი-

ორ მაგალითს მოვიყვან. როდესაც პირველად მივედი არქივში - რადგან არქივი მოვიდა ჩემთან - მუშაობა მჭირდებოდა. ჩემი პირველი ფიქრი იყო ბერლინში წასვლა, რადგან ის მექსასავითაა ეთნომუსიკოლოგებისთვის. მაგრამ ვებგვერდი ძალიან ძველმოდური იყო და არაფერი იყო გაციფრულებული. შემდეგ ვენაში წავედი და იქ ზოგი რამ გაციფრულებული იყო, იქ წავედი რადგან უფრო გახსნილი მომეჩვენა. იმ მომენტში ჟურნარი იქ იყო და არქივების გახსნის ღია იდეები ჰქონდა, თუმცა მე ჟურნარს მანამდე არ შევხვედროდი, ეს დამთხვევა იყო. დღეს ეს მნიშვნელოვანია, ყველას უნდა არქივის გაციფრულებული ნიმუშები. თუ ინსტიტუცია ამ ფილოსოფიას არ იზიარებს, მისთვის ეს კარგი არ არის — ეს ცუდი იყო წარსულში და ახლა უფრო მნიშვნელოვანია.

ჩვენ დღესაც შეგვიძლია მოვუსმინოთ ცვილის ლილვაკებს, და ზოგჯერ ვერ ვუსმენთ ციფრულ მასალას, და ეს პრობლემაა. გაციფრულება მომავლისთვის არაა განკუთვნილი. ის არქივარიუსის კონტროლს მიღმა არსებულ მრავალ ფაქტორზეა დამოკიდებული. მაგალითად, ჰაკერი რომ მოვიდეს და არქივი გაანადგუროს. ეს გასათვალისწინებელია, რადგან ფიზიკური მატარებლების მოსმენა დღესაც შესაძლებელია, მაშინაც კი, თუ ისინი 100 წელზე მეტი ხნისაა. CD-ს სიცოცხლის ხანგრძლივობა 20 წელს შეადგენს.

რაც შეეხება Cloud-ს? არასდროს ვიცით. ის ძალიან ძვირია, ძალიან, ძალიან ძვირი.

საჭიროა კონფერენციის მოწყობა ამ საკითხის განსახილველად.

გერდა (თავჯდომარე):

თუ შეიძლება, უბრალოდ იმიტომ, რომ ეს თქვენს კომენტარს შეესაბამება. უზარმაზარი კოლექციების მქონე უკვე არსებული არქივების შემთხვევაში, ყველაფრის მყისიერად დიגיტილიზაცია შეუძლებელია. 20 თუ 30 წლის წინ ერთმა ბრძენმა ადამიანმა თქვა, ციფრული ეპოქა იმ წერტილამდე მიგვიყვანს, რომ გვეცოდინება მხოლოდ ის რაც გაციფრულებულია, რაც გაციფრულებული არ იქნება, ის გაქრება.

ერთმა ბრძენმა ადამიანმა 20 ან 30 წლის წინ თქვა, რომ ციფრული ეპოქა იმ წერტილამდე მიგვიყვანს, სადაც მხოლოდ ის ვიცით, რაც ციფრულია და რაც არ გვაქვს ციფრულიზირებული, აღარ იქნება.

არქივები მართლაც იბრძვიან თავისი კოლექციების გაციფრულებისთვის.

მიგელი:

კარგი კითხვაა. ციფრულ სფეროში უარყოფით მხარეებს ვერ ვხედავ, თუმცა ვირტუალურში - ვხედავ. მაგალითად, რამდენიმე დღის წინ Spotify-ზე საექსპედიციო ჩანაწერი ვიპოვე. Spotify ცენტრალურ და სამხრეთ ამერიკაში ყველაზე პოპულარული სტრიმინგ პლატფორმაა. ჩანაწერი ატვირთული იყო ცნობილი ავსტრიელი ეთნომუსიკოლოგის, ბერნდ ბრაბეკ დე მორის მიერ. ეს იყო საექსპედიციო ჩანაწერი, რომელიც სამხრეთ ამერიკაში, კომერციულ

პლატფორმაზე, ადგილობრივ მოსახლეობასთან ერთად შეიქმნა.

ამ ხმოვან ფაილს ამჟამად ალგორითმები, ხელოვნური ინტელექტის რეკომენდაციების სისტემები და ა.შ. ამუშავებენ. ამჟამად მისი კოპირება, ტრანსფორმაცია, სურათებთან დაკავშირება, დეზაგრეგაცია და აგრეგირება ხდება დასაკრავ სიებში არსებულ სხვა ხმოვან ფაილებთან.

ეს აუდიო ფაილი ამჟამად მუშავდება ალგორითმების, ხელოვნური ინტელექტის რეკომენდაციების სისტემებისა და მსგავსი მექანიზმების მიერ. ხდება მისი კოპირება, გარდაქმნა, სურათებთან დაკავშირება, დეზაგრეგაცია და გაერთიანება დასაკრავ სიაში არსებულ სხვა ხმოვან ფაილებთან.

ასე რომ, ვირტუალურ სივრცეში არსებობს უარყოფითი მხარეები - სამართლებრივი და ეთიკური რისკები. ჩვენ ყურადღება უნდა გავამახვილოთ არა ხმის ციფრულ ჩანერაზე, არამედ ხმის ვირტუალურ გავრცელებაზე. ეს არის განსხვავება. გმადლობთ.

გერდა (თავჯდომარე):

გმადლობთ, ძალიან კარგი დასაბუთება მივისმინეთ.

...ეს კარგი მაგალითია. მეც მახსოვს, ეს როგორ მოხდა. მან ეს სამეცნიერო საზოგადოებაში გაასაჯაროვა. ჩემს თავს ვკითხე: რატომ? როგორც ვიცით, ცნობილი და ცნობადი უნდა იყო და ამ ჩანაწერის წყალობით მისი სახელი ყველგან ცნობილი გახდა.

ამას ვერ ავხსნი, რადგან ბერნდი ამ ადამიანებთან ერთად ამდენ ხანს ცხოვრობდა. ეს მისი პირადი მდგომარეობისა და მისი კვლევის მიზნის ურთიერთქმედებაა.

მიგელი:

შესაძლოა მალე ყველამ შევძლოთ საექსპედიციო ჩანაწერების

Spotify-ზე, Amazon-ზე ატვირთვა, არ ვიცი.

სუზანი:

როდესაც ქართული ხალხური სიმღერების შესწავლა დავიწყე, ქართველი ქალების სიმღერა მოსმენილი არ მქონდა. ჩანაწერები ვერ ვიპოვე. ამიტომ, სიმღერების გამოქვეყნება ნაწილობრივ ჩვენი პროექტის დანყების მიზეზი იყო. უბრალოდ საპირისპირო არგუმენტს მოვიყვან — ძალიან გამიხარდებოდა, თუ ვინმე ქართველი ქალების სიმღერის საექსპედიციო ჩანაწერებს ატვირთავდა.

ჰოლი:

ეს პოდკასტი ინტერნეტის გარეშე ვერ იარსებებდა. // ინტერნეტის გარეშე პოდკასტი არ იარსებებდა. ჩვენ 2020 წელს დავიწყეთ და ინტერვიუებს Zoom-ის საშუალებით ვიწერდით. ახლაც კი, როდესაც ინტერვიუებს პირადად ვიწერთ, ვფიქრობ, სამუშაოს 95% ონლაინ რეჟიმში სრულდება, რაც დიდი პლიუსია.

თავჯდომარე (გერდა):

კარგი. ბერნარდს სურს კომენტარი...

მსმენელი 1 (ბერნარდი):

გმადლობთ. ეს არის რეაქცია ახლახან მიგელის მიერ გაკეთებულ შენიშვნაზე. მიგელ, მართლა სერიოზულად ამბობთ, რომ მხოლოდ ერთი სავლე ჩანაწერი იპოვეთ Spotify-ზე? იმიტომ, რომ Spotify-ზე ათიათასობით სავლე ჩანაწერია (და როგორც ყველამ იცით, მე ვმართავ რექორდ-კომპანიას). ჩვენი ყველა გამოცემა ონლაინ არის ხელმისაწვდომი. ჩვენ გვყავს ციფრული დისტრიბუტორი, რომელიც ამ ტრეკებს Spotify-ზე ტვირთავს, Spotify-ზე დაახლოებით 50–60 ათასი ტრეკი გვაქვს, ყველა სავლე ჩანაწერი არ არის, მაგრამ, მინიმუმ 50% სავლე ჩანაწერი იქნება. ასე რომ, კარგი, ეს უბრალოდ ჩემი „10 ცენტის“ ინფორმაციაა.

მსმენელი 2:

დიდი მადლობა საინტერესო ხედვებისთვის. მადლობა მიგელს ძალიან მნიშვნელოვანი ბოლო შენიშვნისთვის, რადგან მთელი დრო ვფიქრობდი არქივების პასუხისმგებლობაზე — პასუხისმგებლობაზე ჩვენი ინფორმანტების მიმართ, იმ ადამიანების მიმართ, რომელთა წინაპრები არიან ამ ჩანაწერებში. მინდა ვიკითხო, არის თუ არა დღეს რაიმე დისკუსია ზუსტად იმაზე, რასაც მიგელი შეეხო თავის ბოლო შენიშვნაში — ეთიკაზე, როცა საჯაროდ ხელმისაწვდომი ხდება ჩანაწერები იმ ადამიანებისა, რომლებსაც, შესაძლოა, არ მოუწერიათ ხელი არცერთ ლიცენზიასა თუ დოკუმენტზე, მკვლევარი კი ამ ჩანაწერებს საჯაროდ აქვეყნებს. არის თუ არა დისკუსია იმაზე, თუ როგორ შეიძლება იმ ადამიანებმა, რომლებიც ჩანაწერი არიან ამ აუდიო ტრეკებში, ისარგებლონ ამით? ან არის თუ არა დღეს დისკუსია, თუ როგორ შეიძლება საზოგადოებებმა ან არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მატარებლებმა ფინანსურადაც ისარგებლონ, მაგალითად, როცა მათი ოჯახის წევრების ან საკუთარი ჩანაწერები საჯაროდ ხელმისაწვდომი ხდება არქივის მიერ გამოცემული CD-ებით. როგორ შეიძლება საზოგადოებებმა ისარგებლონ იმით, რასაც არქივები აკეთებენ ჩანაწერების გასაჯაროებისა და დიגיტალიზაციის მიმართულებით. არის თუ არა დისკუსია იმაზე, რა შესაძლებლობებს ქმნის დღევანდელი ამ საკითხებში?

თავმჯდომარე (გერდა):

ეს სინამდვილეში ერთი დიდი საკითხია. მასზე ყოველდღე და ძალიან დიდხანს მსჯელობენ. ჩვენ მხოლოდ შევხებით ამ საკითხს, მაგრამ ეს იმდენად დიდი თემაა, რომ ერთი წინადადებით მას ვერ გაცემა პასუხი. ასე რომ, დისკუსია ნამდვილად არსებობს...

მსმენელი 2:

მამ, არსებობს რაიმე ოფიციალური ევროპული ან მსოფლიო ინსტიტუცია? არის რაიმე შანსი, რომ ეს პროცესი სამართლებრივად დარეგულირდეს?

სუზანა:

დიახ, არსებობს. მიგელი უპასუხებს ამაზე...

თავმჯდომარე (გერდა):

გთხოვთ, მიგელ.

მიგელი:

მე აღმოვაჩინე, რომ ალან ლომაქსის, ცნობილი ჩრდილოამერიკელი კოლექციონერის მიერ ჩაწერილი მასალაც არის Spotify-ზე. ეს ორი წლის წინ გავიგე. დიახ, ჩვენ გვაქვს უზარმაზარი დისკუსია თქვენს თემაზე, განვიხილავთ, რა თქმა უნდა, იურიდიულ, ეკონომიკურ და ეთიკურ ასპექტებს თუმცა, ეს ძალიან რთული საკითხია.

თავმჯდომარე (გერდა):

ახლა ცოტა გადავუხვიეთ პროგრამიდან. შეიძლება თქვენი კითხვა რამდენიმე წუთით გადავდოთ?

სუზანა:

დიახ, უბრალოდ სწრაფად ვუპასუხებ იმ კითხვას, რომელიც ეხება ჩაწერილი ადამიანების უფლებებს. თუ გვაქვს დაფინანსებული პროექტი, კვლევითი პროექტი, უნდა დავიცვათ ის, რასაც GDPR ჰქვია. ინგლისურად ეს არის *General Data Protection Regulation*. ასე რომ, ჩვენ ვერ გამოვიყენებთ ადამიანების სახელებს, ვერ გამოვიყენებთ მათ ხმებს და ა.შ. ამავე დროს, თუ ვიღებთ დაფინანსებას, უნდა დავიცვათ ღია მეცნიერების პრინციპიც. ეს ნიშნავს, რომ ყველა მონაცემი საჯარო უნდა იყოს. ასე რომ, ჩვენ რთულ დროში ვცხოვრობთ. მაგალითად, პოდკასტში, რომელსაც სიუზანი (და ჰოლი) აკეთებენ, ადამიანებზე საუბრობენ, მაგრამ რადგან ისინი უნივერსიტეტთან დაკავშირებულნი არ არიან, შეუძლიათ ამ წინააღმდეგობას გაეცნენ. მაგრამ, ჩვენს შემთხვევაში, ინსტიტუციების შემთხვევაში, როგორ უმკლავდებიან ამას? ცდილობენ უგულებელყონ ეს წესი, რომელიც სულ უფრო მეტად ზღუდავს კვლევის გზას. რა თქმა უნდა, საზოგადოებებს აქვთ უფლება თქვან: „არ გვინდა ჩაწერა“ ან „არ გვინდა საჯაროდ ვიყოთ ვებსაიტზე“. ან „გვინდა ჩაწერა და გვინდა იქ ვიყოთ“. მახსოვს, 2014 წელს, ჩვენ ამაზე ვსაუბრობდით ჩვენი სამუშაო ჯგუფის სიმპოზიუმზე პარიზში, სადაც Musée de l'Homme-ის არქივი მთლიანად ღიაა და ამით ბედნიერები არიან, რადგან საზოგადოებებს აქვთ წვდომა ამ არქივთან და იყენებენ მის მასალებს საკუთარი მუსიკის შესაქმნელად. ამ დროს, უნგრელებისა და ცენტრალური ევროპის არქივები ბანკებივით არიან — ყველაფერი დახურულია, არავინ უსმენს. ასე რომ, ადვილი არ არის ამგვარ წინააღმდეგობებთან გამკლავება. მაგრამ ისევ და ისევ, ღია მონაცემთა სისტემას აქვს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები.

თავმჯდომარე (გერდა):

გმადლობ, სუზანა. ამ მიმართულებით, საკანონმდებლო საკითხებზე,

უზარმაზარ პროექტებზე ვმუშაობთ. მუშაობა ისევ გრძელდება.

როგორც ვხედავ, დრო გვეწურება. ახლა ვხსნი დებატებს — შეგიძლიათ მკითხოთ რაც გაინტერესებთ, თორემ დრო აღარ გვრჩება.

მსმენელი 3 (დავით):

დიდი მადლობა საინტერესო დისკუსიისთვის. ვფიქრობ, აქ სხვადასხვა საკითხები ოდნავ ერთმანეთში აირია. დედამიწაზე ყოველი მუსიკოსი, ტელიორ სვიფტის გარდა, შეიძლება აღმოჩნდეს იმ მდგომარეობაში, რომ მისი მუსიკა „სპოტიფაიში“ პირატულად აიტვირთოს — მიუხედავად იმისა, პროფესიონალი ხალხური მუსიკოსია თუ არაპროფესიონალი.

მეორე მხრივ, მე შემიძლია ვიყიდო რომანი წიგნის მაღაზიაში ან ვიპოვო იგი კონგრესის ბიბლიოთეკაში, ვაშინგტონში. და ერთადერთი განსხვავება ისაა, რომ კონგრესის ბიბლიოთეკა კომერციული არ არის, მაგრამ ის არქივის სტანდარტებს მიჰყვება. ხოლო „სპოტიფაი“ არქივის სტანდარტებს არ მისდევს.

ახლა — ინტერნეტზე ზოგადი ინფორმაცია: ინტერნეტი არის სტანდარტების ორგანიზაცია, რომლებზეც დიდ ტექნოლოგიურ კომპანიებს ძალიან მცირე გავლენა აქვთ. მათ ჰყავთ წარმომადგენლები სტანდარტების მიმართულებით — განსაკუთრებით „გუგლს“, რომელიც ინტერნეტში აქტიური პლატფორმაა. „ფეისბუქი“ და „ამაზონი“ სტანდარტებს არ ემორჩილება.

მე მგონია, რომ ბევრ ადამიანს, ვინც აქ ლაპარაკობს, სწორედ სტანდარტიზაციის არსებობისა და არქონის განსხვავება აინტერესებს.

მსმენელი 4 (ფრენკი):

შეიძლება ეს დავაზუსტო?

დავით, მგონია, მიგელმა ის იგულისხმა, რომ დიდ ტექნოლოგიურ კომპანიებს გარკვეული კონტროლი აქვთ იმაზე, რას ვპოულობთ ინტერნეტში.

მსმენელი 3 (დავით):

ეს არჩევანია. თუ შენ „გუგლს“ იყენებ, ეს ფაქტი არ არის — ეს არჩევანია.

მსმენელი 4 (ფრენკი):

მაგრამ ეს მაინც არსებულ სიტუაციას აღწერს. თუ ჩვეულებრივი ადამიანი ახლა შედის ინტერნეტში და რაღაცის ძებნა უნდა, მან უნდა აირჩიოს, რომელ საძიებო სისტემას იყენებს, და შემდეგ ეს საძიებო სისტემა აკონტროლებს, რას უპოვის. ამას გულისხმობდი? უბრალოდ, დაზუსტებისთვის...

მიგელი:

შენ ჩემი „ბროკერი“ ხარ.

მსმენელი 3 (დავით):

მაგრამ „გუგლის“ საძიებო სისტემა არ დაექვემდებარება არანაირ სტანდარტს — ესაა ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი.

მსმენელი 5:

რამდენიმე შენიშვნა მაქვს რამდენიმე ადამიანის მიმართ.

რაც შეეხება ჩანაწერების პოვნას „სპოტიფაიზე“ — მე „სპოტიფაის“ არ ვიყენებ, მაგრამ ვიყენებ „ამაზონ მიუზიკს“ და „იუთუბს“. ჩემთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ისაა, რომ საერთოდ არ არის ინფორმაცია. არის სიმღერების სათაურები — და მეტს ვერაფერს ისწავლი, თუ უკვე არ იცი.

ამაში გეთანხმებით: პრობლემა უფრო ვირტუალურ გარემოშია და არა თავად ციფრულიზაციის ფაქტში.

მინდოდა აბდულასთვისაც რაღაც მეთქვა.

კატეგორიებს შორის, რომლებიც შენ ახსენე — პოლიტიკური, ეკონომიკური და ა.შ. — კიდევ ერთი კატეგორიაა - რელიგიური. მაგალითად, კლაუს ვახსმანის საველე ჩანაწერები 50-იანი წლებიდან (და იქნებ უფრო ადრეც), ერთ პროექტში უგანდას დაუბრუნეს. და იქ ეკლესია ძალიან ეწინააღმდეგებოდა ამ დაბრუნებას, რადგან მათი გაგებით, იმ ჩანაწერების დიდი ნაწილი წარმართულ და არარელიგიურ მუსიკას წარმოადგენდა, რომელიც არ უნდა არქივირებულიყო და არ უნდა მიღებულიყო, როგორც ეროვნული მემკვიდრეობა. კიდევ ერთი მაგალითი არქივზე პოლიტიკური გავლენისა: „ახალი წესრიგის“ პერიოდში ინდონეზიაში, როდესაც კომუნისტური მიდრეკილებები იდევნებოდა, მასთან დაკავშირებული ყველანაირი მუსიკის ჩანაწერი გაანადგურეს. სახლში მათი შენახვა დანაშაული იყო, ამიტომ უმეტესობამ მთლიანად მოიშორა ეს მასალა. ზოგი მკვლევარი ახლა ცდილობს მათ მოძებნას — ერთი ან ორი ასლი შეიძლება ჯერ კიდევ არსებოდეს.

დაბოლოს, ერთი რამ, რაც არქივებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, ჩემი აზრით, არის ის, რომ არქივები არ უნდა იქნეს გაგებული, მხოლოდ როგორც საველე ჩანაწერების საცავები. კომერციული ჩანაწერებიც აუცილებლად უნდა შევიდეს არქივებში, რადგან ისინი ისტორიული დოკუმენტაციისთვის უკიდურესად მნიშვნელოვანია.

თავმჯდომარე (გერდა):

შემიძლია ერთი კითხვა დავსვა? რადგან ჩვენი თემა იყო ტრადიციული და ახალი არქივები, ჩემი კითხვა ყველას გეხებათ: როგორი შეიძლება ან როგორი უნდა იყოს თანამედროვე იდეალური არქივი? თუ ვინმეს სურს, დაიწყოს.

მსმენელი 7 (ქეროლანინი):

მინდოდა მეთქვა, რომ მრავალშრიანი ინტერაქტიულობისა და მრავალგანზომილებიანი მონაცემების შესანიშნავი მაგალითია არქივი, რომელიც შეიქმნა ფრენკ შერბაუმის, ნანა მჟავანაძისა და სხვების მუშაობის შედეგად. შეკითხვა ასეთია: როგორ შევინარჩუნოთ ასეთი ტიპის არქივი?, მინდოდა ფრენკისთვის მეკითხა, რა სირთულეებს ხედავს ამ არქივის გრძელვადიანობისა და შემდგომი არსებობის თვალსაზრისით.

მსმენელი (ფრენკი):

ახლა გინდოდა გეკითხა აუდიტორიისთვის, მისი აზრით, როგორი უნდა იყოს არქივი. და პროვოკაციულად ვიტყვი: ჩემთვის არქივი უნდა გამოიყურებოდეს ისე, როგორც ის არქივი, რომელიც შევქმენით პროექტისთვის — „ტრადიციული ქართული ვოკალური მუსიკის კომპიუტერული ეთნომუსიკოლოგია“, ბოლო 10 წლის განმავლობაში. ეს არის არქივი, რომელიც ნანამ და მე შევქმენით. საველე სამუშაოებიც ჩვენ ჩავატარეთ, პლუს რამდენიმე ადამიანი გვეხმარებოდა ინტერფეისებში. ერთ-ერთი პრობლემა, რომელსაც წავაწყდით, იყო სწორედ ტექნიკური ინტერფეისები — აუდიოსა და ვიდეოს დაკავშირება და მათი დროში სტაბილურობის უზრუნველყოფა. ყველაზე დიდი პრობლემა, ჩემ აზრით, არ არის ფული. ფული შეგიძლია მოიპოვო, თუ სწორი იდეები გაქვს. ყველაზე დიდი პრობლემა ადამიანებია, რომლებიც საკმარისად მცოდნე და მოტივირებული იქნებიან, საკუთარი თავისუფალი დრო დახარჯონ იმისათვის, რომ ეს ყველაფერი შეინარჩუნონ. ისინი ყოველთვის ნაკლებს იღებენ, ვიდრე იმსახურებენ. მაგალითად, თუ ბრაუზერი შეიცვლება ან ოპერაციული სისტემა განახლდება, ინტერფეისების ნაწილი მუშაობას შეწყვეტს. და ტექნიკოსს სჭირდება დღეები, კვირები, ზოგჯერ თვეები, რომ ყველაფერი ისევ აამუშავოს. მეტს აღარ ვიტყვი, მაგრამ თუ გაინტერესებთ, როგორი არქივი გვესახება იდეალურად, გთხოვთ ნახოთ არქივი, რომელიც განთავსებულია პოტსდამისა და ერლანგენის უნივერსიტეტებში და აგროვებს ხუთწლიანი საველე სამუშაოებისა და ანალიზის მასალას ქართული ვოკალური მუსიკის შესახებ — ძირითადად ნანას, ჩემსა და სხვა მკვლევართა მონაწილეობით.

თავმჯდომარე (გერდა):

დიდი მადლობა. შესანიშნავი მაგალითია. მაგრამ უნდა ვთქვა, რომ ეს ერთი ტიპის არქივია — კვლევითი არქივი, ძალიან ფოკუსირებული ქართული მუსიკისა და ქართული გალობის მიმართულებით. იგი ძალიან კონცენტრირებულია. ჩვენ კი გვაქვს არქივები, რომლებიც მსოფლიო მასშტაბის მასალებს მოიცავენ. როგორ მივაღწიოთ ასეთივე დონეს ასეთ გიგანტურ არქივებში? თქვენი არქივი პატარაა სხვა არქივებთან შედარებით. ვფიქრობ, გეთანხმებით — ეს იქნებოდა იდეალური მდგომარეობა... მაგრამ რა გზით მივაღწიოთ ამას?

მამენელი N (ფრენკი): ამ კითხვაზე პასუხს ვერ გაგცემთ. მე ჩემს არქივზე ვსაუბრობ.

მსმენელი N (ქეროლაინი):

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია ის, რომ უნდა დავგეგმოთ, როგორი გვინდა იყოს მომავლის არქივები და ეს ჩავწეროთ კვლევით პროტოკოლებში, მონაცემთა დაცვის პოლიტიკაში, გრანტების განაცხადებში.

ეს მოგვცემს საშუალებას, არა მხოლოდ ახლანდელი საჭიროებების შესაბამისი არქივები შევქმნათ, არამედ, ისინიც დავგეგმოთ, რაც მომავალში

გვჭირდება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვრჩებით პროტოკოლებისგან დაუცველები და დაფინანსებაშიც არ იქნება გათვალისწინებული ის ტექნიკური მხარდაჭერა, რაც ფრენკის არქივს ესაჭიროება.

ეს გულისხმობს წინასწარ ხედვას და არა მხოლოდ პრობლემების მოგვიანებით მოგვარებას — რომელთაგან ზოგი უკვე ვერ მოგვარდება, რადგან შესაბამის დოკუმენტაციაზე ხელი არ მოგვიწერია.

თავმჯდომარე (გერდა):

მარიო გთხოვთ...

მსმენელი 7 (მარიო მორელი):

დიდი მადლობა. ძალიან საინტერესო დისკუსია იყო.

პანდემიის დროს, როცა ციფრული სამუშაო გარემო გაჩნდა, ბევრმა თქვა, რომ ეს „მწვანე“ და ეკოლოგიურად სუფთაა — ნაკლებად ვმოძრაობთ, არ ვჭრით ქაღალდს და ა.შ. მაგრამ შემდეგ გაირკვა, რომ ციფრული სივრცის შენარჩუნებას იმდენი ენერგია სჭირდება, რომ ზოგჯერ უფრო ნაკლებად ეკოლოგიურია, ვიდრე ტრადიციული სამუშაო გარემო. და მაინტერესებს — როცა მილიონობით ანალოგურ მასალას ციფრულ ფორმატში ვთარგმნით, რომლის შენარჩუნებასაც ათწლეულების განმავლობაში უზარმაზარი ენერგია სჭირდება — ამაზე საერთოდ მიდის დისკუსია?

სუზან ტომპსონი:

ამაზე მეც მიფიქრია. „ღრუბელი“ თითქოს ძალიან შორს და ამოუცნობად გვეჩვენება, მაგრამ სინამდვილეში ენერგოსადგურები მუშაობენ იმისათვის, რომ ეს ღრუბლოვანი ბაზები ფუნქციონირებდეს.

ჰოლი:

მარიო კითხულობს, არის თუ არა საუბარი მდგრადობაზე...

მსმენელი N (მარიო მორელი):

დიახ, რადგან მომავალზე ვსაუბრობთ. მაინტერესებს, განიხილავს თუ არა ვინმე ამ საკითხს — მილიონობით ანალოგური მასალის ციფრულად გადატანა და მათი შენახვა წარმოუდგენელ ენერგიას მოითხოვს. ესაა ის, რაზეც მომავალში აუცილებლად უნდა დავფიქრდეთ.

მსმენელი:

მდგრადობა ნამდვილად მნიშვნელოვანი თემაა — არა მხოლოდ მომავლისთვის, წარსულშიც იყო მნიშვნელოვანი. ბევრი არქივი შეიქმნა და შემდეგ გაქრა. ციფრული სამუშაო პლატფორმები ძალიან მნიშვნელოვანია, მაგრამ ასევე მნიშვნელოვანია ისინი ადამიანები, ვინც ამ პლატფორმებს იყენებს. რაც შეეხება გერდას კითხვას, ვფიქრობ, რომ ერთიანი პასუხი არ არსებობს — რადგან არქივთან დაკავშირებული მოლოდინები სხვადასხვაა: არქივარიუსებისთვის ერთი, შემსრულებლებისთვის —

მეორე, მკვლევრებისთვის — მესამე. თუ როგორც შემსრულებელი, კითხვას - „როგორია იდეალური არქივი? ასე ვუპასუხებდი: მაღალი ხარისხის ჩანაწერები, ადვილად ხელმისაწვდომობით და საუკეთესო ფორმატებით — და სამართლებრივი შეზღუდვების გარეშე. მაგრამ არქივარიუსებისთვის პასუხი სხვანაირი იქნება. მკვლევრებისთვის კი — კარგად ორგანიზებული კატალოგი, სრული ინფორმაცია, რადგან როგორც ფილიპმა თქვა, YouTube-ზე რაღაც შეიძლება იყოს, მაგრამ ინფორმაცია — არა. მაგალითად, უკრაინული პროექტი „Echon Ukraine“ შესანიშნავი მაგალითია: საუკეთესო ხარისხით ინერება ყველაფერი, თითოეული ხმა განცალკევებითაც კი და ყველაფერი ხელმისაწვდომია YouTube-ზე და მათ ვებგვერდზე — ღია წვდომით. როგორც ხედავთ, ამ კითხვაზე ბევრი პასუხი არსებობს. დიდი მადლობა.

თავმჯდომარე (გერდა):

მადლობა, აბდულა. ვფიქრობ, უნდა დავასრულოთ.

უღრიხი:

ერთი კითხვა. დემოკრატიზაცია ძალიან მნიშვნელოვანია — როგორც საზოგადოებისთვის, ასევე აკადემიური კვლევისთვის. იყო დრო, როცა ფართო ფოლკლორულ დისკურსში გამძაფრებული წინააღმდეგობა არსებობდა ფონოგრაფის მიმართ. მაქვს ორი მაგალითი — სესილ შარპი ინგლისში და იოზეფ პომერი ავსტრიაში. ისინი აკადემიური მკვლევრები არ იყვნენ — აქტივისტები იყვნენ, რაც სხვა რამეა. აქ ალბათ პრობლემა არა მხოლოდ გვიანდელ რომანტიკულ ტექნოფობიაშია, არამედ იმ იდეაშიც, რომ პირველწყაროები არ უნდა იყოს ხელმისაწვდომი ფართო საზოგადოებისათვის, ანუ „არ უნდა გამომართვათ ჩემი სიმღერები ჩემი სიმღერების წიგნებიდან“. ეს საინტერესოა, როგორც მეცნიერების ისტორიის თვალსაზრისით და ფოლკლორშიც გრძელდება.

თავმჯდომარე (გერდა):

მადლობა, უღრიხ.

მიგელმა თქვა, რომ „არქივი“ ძალიან ფართო ცნებაა. როგორც ვხედავთ, ყველას აქვს არქივზე საკუთარი წარმოდგენა, თითოეულს — თავისი მიდგომითა და მიზნებით. მინდა ყველას — გამომსვლელებსაც და აუდიტორიაც — მადლობა გადაგიხადოთ ამ დისკუსიისთვის, რომელიც ჯერ ნამდვილად არ დასრულებულა. საინტერესოა, რომ „არქივი“ თითქმის მოძველებული ტერმინია, მაგრამ დღემდე აქტიურ დისკუსიაშია. 30 წლის წინ, როცა არქივში მუშაობა დავიწყე, კოლეგებმა მითხრეს: „ო, სიღრმეში წახვედი!“ — და ეს ხუმრობა არ იყო. მაშინ ასე იყო. დღეს კი არქივებმა უზარმაზარი ყურადღება მოიპოვეს — და, როგორც ხედავთ, უამრავი დისკუსია ეძღვნება და სხვადასხვა მიდგომა ჩნდება. ვნახოთ, როგორ განვითარდება მოვლენები.

დიდი მადლობა ყველას.